

Predšolska vzgoja

PT in SSI

Kurikulum oddelka v vrtcu

(Gradivo za interno uporabo)

Rogaška Slatina, 2020

KAZALO

1	VRTEC KOT DEL VZGOJNO IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA	3
2	OTROKOVE PRAVICE	4
2.1	Pravice, ki zagotavljajo oskrbo (posedovanje, dostop,...).....	4
2.2	Pravice, ki zagotavljajo zaščito	5
2.3	Pravice, ki zagotavljajo soodločanje, participacijo.....	5
3	OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTCU	6
4	PRIPOROČILA ZA SODELOVANJE VZGOJITELJEV IN POMOČNIKOV VZGOJITELJEV S STARŠI OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI	7
5	PREDPISI, ki urejajo predšolsko področje	8
5.1	Izbira vrtca in programa.....	8
5.2	Javni in zasebni vrtci	8
5.3	Vrste programov	8
5.4	Vzgojno-varstvena družina	9
5.5	Predšolska vzgoja na domu	9
5.6	Občasno varovanje otrok na domu	9
5.7	Vpis.....	9
5.8	Plačilo staršev za vrtec.....	9
5.9	Poslovni čas.....	10
5.10	Število otrok v oddelku	10
5.11	Strokovni delavci.....	10
5.12	Nadzor nad delom vrtcev	11
6	SODOBNI KURIKULI ZA VRTCE	12
7	KURIKULUM ZA VRTCE.....	13
7.1	Elementi kurikula	13
7.2	Področja dejavnosti	14
7.3	Vloga odraslih.....	14
7.4	Načela uresničevanja ciljev kurikula za vrtce	15
8	IZVEDBENI KURIKULUM.....	18
9	PRIKRITI KURIKULUM	21
10	DNEVNA RUTINA	23
11	ZNAČILNOSTI UČENJA PREDŠOLSKIH OTROK	26
12	OTROŠKA IGRA.....	26
13	NAČRTOVANJE VZGOJNO IZOBRAŽEVALNEGA DELA.....	29
13.1	Načrtovanje v vrtcu.....	29
13.2	Izhodišče načrtovanja	31
13.3	Evalvacija kot sestavni del načrtovanja vzgojnega dela v vrtcu.....	31
14	TANDEM – TIM	34
14.1	Vloga tandema	34
14.2	Vloga tima	34
15	SPREMLJANJE RAZVOJA IN NAPREDKA OTROK.....	35
16	SODELOVANJE S STARŠI.....	36
17	OBLIKE SODELOVANJA MED DRUŽINO IN VRTCEM.....	37
17.1	Dnevni stiki	38
17.2	Govorilne ure - poglobljen pogovor.....	38
17.3	Roditeljski sestanki	38
17.4	Vključevanje staršev v dejavnosti v oddelku	39
17.5	Vrtec za starše.....	39
17.6	Pisno informiranje staršev.....	40
17.7	Pravice staršev pri sodelovanju z vrtcem.....	40

1 VRTEC KOT DEL VZGOJNO IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

v Republiki Sloveniji

O predšolski vzgoji govorimo tudi v povezavi z institucionalno vzgojo.

Osnovne naloge predšolske vzgoje so v spodbujanju otrokovega :

1. Kognitivnega (intelektualni, umski) razvoja
2. Motoričnega (gibalnega; telesnega) razvoja
3. Čustvenega razvoja
4. Socialnega razvoja

V preteklosti je prevladovalo mnenje, da sta skrbna telesna nega in ljubezen vse, kar v tem obdobju zadošča za rast in razvoj. Ob rezultatih novejših raziskav lahko ugotovimo, da so prav izkušnje in spoznanja, ki jih otrok pridobi do 3. leta starosti izjemnega pomena za nadaljnji razvoj posameznika. Otrok se v tem obdobju uči spontano, s posnemanjem vsega kar ga obkroža. V tem obdobju ima percepcija (zaznava) in izkušnja, ki jo otrok pridobi najpomembnejšo vlogo.

V drugem starostnem obdobju potekajo pri otroku precejšnji kvalitativni premiki v mentalnih strukturah. Zato ima tudi v tem obdobju ima spodbudno (naravno in družbeno okolje) močan vpliv tako na otrokov intelektualni, kot na motorični, čustveni in socialni razvoj.

Skozi zgodovino so se spreminjala tudi poimenovanja ustanov:

- **Otroška oskrbovališča** so imela nalogo prevzemati otroke v nadzor, vaditi jih snage...
- **Otroška zabavišča** so imela namen varovati otroke ubožnih staršev (da gredo na delo v starosti od 14dni do 3. leta)

Med 2. svetovno vojno se je dejavnost vrtcev nekoliko zmanjšala, nekatere vrtce so ustanavljali okupatorji. Po vojni 1945, pa se je na pobudo oblasti začela predšolska vzgoja v t.i.

- **Domovi igre in dela.** Po l. 1950 se je število vrtcev skupaj z industrializacijo in zaposlovanjem žena hitro širilo in večalo. Največji razmak organizirane predšolske vzgoje je bil v zgodnjih 70. in 80. letih. V tem obdobju postanejo vrtci del vzgojno izobraževalnega sistema in poleg varstva ponujajo otrokom in njihovim staršem tudi vzgojo in izobraževanje.

2 OTROKOVE PRAVICE

Človekove pravice so pravice vseh nas in so zapisane v Deklaraciji o človekovih pravicah, v raznih konvencijah ter v Ustavi Republike Slovenije. **Pravice otrok in mladih** do osemnajstega leta starosti pa so poleg teh zaradi svoje pomembnosti zapisane še posebej. Natančneje jih določa Konvencija o otrokovih pravicah, ki so jo podpisale mnoge države po svetu, tudi Slovenija.¹

2.1 Pravice, ki zagotavljajo oskrbo (posedovanje, dostop,...)

- **otroci imajo pravico biti otrok**
  - ⇒ zaradi svoje telesne in duševne nerazvitosti in posledične nezmožnosti samostojnega uveljavljanja svojih interesov potrebujejo posebno varstvo in skrb
- **vsii otroci so enakopravni in imajo enake možnosti**
  - ⇒ ne delamo razlik med otroki glede na raso, barvo, spol, jezik, vero, narodno, etično ali družbeno poreklo, premoženje, rojstvo ali drug položaj otroka, njegovih staršev ali skrbnikov
  - ⇒ vsem otrokom zagotavljamo enake možnosti za sodelovanje pri dejavnostih, ki potekajo v okviru standardnega programa vrtca
- **otrokove koristi morajo biti glavno vodilo pri odločitvah v zvezi z otroki**
- **otroci imajo pravico do optimalnega vzgojnega okolja, ki omogoča zadovoljevanje otrokovih fizioloških in psiholoških potreb ter nudi ustrezno količino spodbud za pridobivanje potrebnih izkušenj**
  - ⇒ otroku nudimo priložnost za pozitivne čustvene, spoznavne in socialne izkušnje
  - ⇒ otroku dajemo možnosti, spodbude in pomoč pri razvoju telesne, duševne in socialne samostojnosti in neodvisnosti
  - ⇒ ustvarjamo pogoje za ustrezno zadovoljevanje otrokovih telesnih potreb (hrana, higiena, gibanje, počitek,...)
  - ⇒ otroka spodbujamo in podpiramo v razvoju gibalnih, jezikovnih, spoznavnih, umetniških ter socialnih sposobnosti in veščin
- **otroci imajo pravico do igre in razvedrila, primernega njihovi starosti, do počitka in prostega časa**
  - ⇒ otroku zagotavljamo prostor, čas, in sredstva za spontano igro
- **otroci imajo pravico do ustreznega zdravstvenega varstva**
  - ⇒ skrbimo za varnost prostora, igral in igrač v vrtcu in zunaj vrtca
  - ⇒ omogočamo zdravo in primerno prehrano
  - ⇒ uresničujemo zdravstveno preventivo
  - ⇒ **otroci imajo pravico do socialnega varstva in dogovorjene življenjske ravni, ki zagotavlja celosten razvoj.**
  - ⇒ otrokom iz kulturno manj spodbudnega družinskega okolja nudimo take spodbude, izkušnje in dejavnosti, ki omogočajo, da nadoknadijo oz. zmanjšajo prikrajšanost v razvoju

---

¹ (<http://www.varuh-rs.si/otroci-mladi/o-otrokovih-pravicah/kaj-so-otrokove-pravice/>)

2.2 Prave, ki zagotavljajo zaščito

- **otroci imajo pravico, da starši za njih ustrezno skrbijo; pri tem jim pomaga država**
- **otroci imajo pravico do zaščite pred vsemi oblikami telesnega ali duševnega nasilja, poškodbami, zlorabami, zanemarjanjem in malomarnim ravnanjem**
  - ⇒ otroka varujemo pred zlorabami in neustreznim ravnanjem odraslih. Ob sumu zanemarjanja ali zlorabe otroka obvestimo odgovorno osebo ali institucijo
  - ⇒ ob spoštovanju svobode stikov in interakcij z vrstniki varujemo otroka pred telesnim in duševnim nasiljem drugih otrok
- **otroci s posebnimi potrebami imajo pravico do dostojnega življenja; deležni so posebne skrbi in pomoči**
  - ⇒ vrtec mora zagotoviti pogoje za vključevanje otrok s posebnimi potrebami
  - ⇒ otroci s posebnimi potrebami imajo pri sprejemu v vrtec prednost
- **otroci, ki nimajo staršev ali z njimi ne morejo živeti, imajo pravico do posebnega varstva in pomoči (rejenci)**
- **otroci, ki imajo status begunca, so upravičeni do posebnega varstva in pomoči**

2.3 Prave, ki zagotavljajo soodločanje, participacijo

- **otroci imajo pravico do spoštovanja in ohranjanja njihove identitete**
  - ⇒ vsakega otroka spoštujemo in upoštevamo kot enkratno bitje z vsemi njegovimi razvojnimi in individualnimi značilnostmi ter ustvarjamo pogoje za občutje varnosti, sprejetosti, naklonjenosti in skrbi zanj
  - ⇒ ustvarjamo pogoje ki omogočajo otroku razvijanje čuta za odgovornost in pripravljenost za sodelovanje v skupini, razvijanje čuta za pravičnost in enakopravnost
- **otroci imajo pravico do svobodnega izražanja**
  - ⇒ spoštujemo in upoštevamo otrokov pogled na svet, njegovo razumevanje stvari, dogodkov in položajev ter čustveno odzivanje nanje in ne zavračamo otrokovega mišljenja in čustvovanja kot neustreznega in nepravilnega
- **otroci imajo pravico do izražanja mnenj o sebi, izražanje lastnih interesov**
  - ⇒ otrok se vključuje v igralne aktivnosti po lastni izbiri in napreduje v razvoju in učenju v skladu s svojimi zmožnostmi
  - ⇒ otroku omogočimo preglednost nad igračkami in vzgojnimi materiali ter samostojno izbiro le-teh
  - ⇒ otroku omogočimo samostojnost pri obujanju, oblačenju in pospravljanju osebnih stvari v garderobi
  - ⇒ otroku omogočamo, da sam izbira med počitkom na ležalniku ali v tistem kotičku oz. sodeluje pri umirjeni dejavnosti
  - ⇒ otroku omogočimo, da aktivno sodeluje pri organizaciji prostora
  - ⇒ otroku dovolimo, da izbira med ponujeno hrano in sam odloči, koliko bo pojedel
- **otroci imajo pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi**
  - ⇒ otroku je omogočeno, da svobodno izraža svoje poglede ne glede na narodnost, veroizpoved ali drugo prepričanje. V vrtcu spoštujemo njegove vrednote oz. vrednote njegove družine.

3 OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTCU

Otrok s posebnimi potrebami je sposoben učenja in napredka na vseh razvojnih področjih, zato naj ne bo izvzet iz nobenega področja življenja v vrtcu. Glede na njegov razvoj, naj mu bo, ob osebni pomoči in drugih vrstah pomoči, zagotovljeno polno in aktivno sodelovanje z drugimi otroki v oddelku in tudi soodločanje o svojem življenju. Zato se splošni cilji predšolske vzgoje otrok s posebnimi potrebami ne razlikujejo od ciljev vzgoje otrok brez težav v razvoju.

Odrasli v vrtcu morajo biti pri svojem delu usmerjeni v otrokove pozitivne lastnosti in na njegove sposobnosti. Otrok med seboj ne primerjajo, saj se lahko enaka motnja pri različnih otrocih odraža različno. Pri tem je pomembno omogočanje razvoja pozitivne samopodobe otroka.

Otroku s posebnimi potrebami mora biti v vrtcu omogočen dostop do raznovrstne ponudbe materialov in sredstev tako, da bo lahko izbral dejavnosti in načine, imel možnost izbire ožje ali širše igralne skupine, po potrebi pa tudi umika v zasebnost, da bo dosegal uspehe in osebne potrditve. Pogosto ima otrok s posebnimi potrebami težave pri enakovrednem sodelovanju pri igri in delu. Težave lahko imajo predvsem otroci, ki izstopajo po vedenjskih vzorcih ali po svojem videzu. Zato je pomembno, da so odrasli pozorni na otroka, ki s pogledom ali gibanjem nakazuje željo po druženju in igri z drugim otrokom ali skupino otrok, pa sam tega ne more udejaniti.

Kurikulum vrtca omogoča, da je lahko otrok s posebnimi potrebami deležen dodatne strokovne pomoči ob izvajanju vsakodnevnih dejavnosti v oddelku. Individualna strokovna pomoč v oddelku mora biti izvajana tako, da se ohrani otrokova igra ali dejavnost, ki jo izvaja in da otrok ne čuti dodatne obremenitve. Zato se odrasli vključijo v otrokovo dejavnost kot soigralci ali kot usmerjevalci, pri tem pa spodbujajo otroka k urjenju posameznih spretnosti ali veščin.

4 PRIPOROČILA ZA SODELOVANJE VZGOJITELJEV IN POMOČNIKOV VZGOJITELJEV S STARŠI OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

Vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev starše:

- seznanjajo o počutju in napredku otroka, ki ga opažajo ob različnih osebnih stikih,
- seznanjajo z vsakim napredkom in poudarjajo otrokove pozitivne lastnosti,
- opozarjajo pred prekomernim učenjem otroka in jim svetujejo igre in dejavnosti, ki naj se jih otrok sam, s sorojenci in s starši igra doma,
- svetujejo, da delajo z otrokom in ne namesto njega ter tako otroka vzpodbujajo k lastni aktivnosti,
- spodbujajo, da otroku svet okoli njega opisujejo in mu ob tem tudi omogočajo, da ga spozna z vsemi čutili, da hodijo z njim na sprehode, se z njim veliko igrajo, mu berejo in pripovedujejo in ga vključujejo v domače zaposlitve kot druge otroke,
- spodbujajo k aktivnemu sodelovanju ter ustrezni komunikaciji z otrokom,
- sodelujejo pri izobraževanju staršev otrok s posebnimi potrebami,
- sodelujejo pri izvajanju IP-ja v oddelku ter sodeluje v strokovnem timu.

V skupino otrok s posebnimi potrebami štejemo:

- otroke z motnjami v duševnem razvoju,
- slabovidne in slepe,
- naglušne in gluhe,
- gibalno ovirane,
- otroke z govorno-jezikovnimi motnjami,
- otroke z motnjami vedenja in osebnosti ter s primanjkljaji na posameznih področjih,
- dolgotrajno bolne

²

VPRAŠANJA:

1. *Pravice, razglašene v konvenciji, lahko okvirno razdelimo v tri skupine. Katere?*
2. *Kako zagotavljamo otrokovo pravico po oskrbi »vsi otroci so enakopravni in imajo enake možnosti« v oddelku?*
3. *Kako zagotavljamo pravico otroka po zaščiti, npr. otroci imajo pravico do zaščite pred vsemi oblikami telesnega ali duševnega nasilja, poškodbami, zlorabami, zanemarjanjem in malomarnim ravnanjem v oddelku?*
4. *Kako v vrtcu zagotavljamo pravico otroka za sodelovanje in participacijo, npr. otrok ima pravico do izražanja mnenj o sebi, izražanju lastnih interesov v oddelku?*
5. *V katere skupine delimo otroke s posebnimi potrebami?*
6. *Kaj je naloga strokovnega tima v vrtcu pri otrocih s posebnimi potrebami?*
7. *Kako uresničujemo načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti pri vključevanju otrok s posebnimi potrebami v oddelek?*

RAZMIŠLJANJA

⇒ *otrok s posebnimi potrebami v oddelku*

⇒ *izdelava programa v oddelku, ki ima izhodišče v individualiziranem programu -IP*

⇒ *zagotavljanje otrokovih pravic v oddelku v povezavi izvedbenega in prikritega kurikula*

⇒ *in še...*

---

² (www.zrss.si/.../UPP_Zakon_o_usmerjanju_otrok_s_posebniimi_potrebami.pdf)

5 PREDPISI, ki urejajo predšolsko področje

Predšolsko vzgojo v vrtcih urejata dva zakona in iz njiju izpeljani podzakonski akti.

To sta :

1. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja . (ureja pogoje za opravljanje ter določa način upravljanja in financiranja na vseh področjih vzgoje in izobraževanja)
2. Zakon o vrtcih (ureja predšolsko vzgojo, ki poteka v javnih in zasebnih vrtcih (naloga vrtcev, cilji in načela, vrsta možnih programov, financiranje, pogoji za izobrazbo strokovnih delavcev, delovna obveznost, zbiranje in varstvo osebnih podatkov).

5.1 Izbira vrtca in programa

Staršem je zagotovljena pravica do izbire med javnimi ali zasebnimi vrtci ter različnimi programi, ki jih ponuja vrtec. Ti programi so predstavljeni v publikacijah vrtca. Zakonodaja dopušča tudi opravljanje predšolske vzgoje tudi na domu.

5.2 Javni in zasebni vrtci

Zakonodaj določa ustanavljanje javnih in zasebnih vrtcev. Ustanoviteljica javnega vrtca je občina, zasebni vrtec pa lahko ustanovijo domače in tuje fizične in pravne osebe. Vrtec se nato vpiše v razvid izvajalcev javno veljavnih programov vzgoje in izobraževanja, ki ga vodi MŠŠ.

Javni vrtci izvajajo javno veljavni program – **Kurikulum za vrtce**.

Zasebni vrtci – program določi ustanovitelj vrtca, ki si mora pridobiti pozitivno mnenje Strokovnega sveta RS za strokovno izobraževanje. Zakonodaja omogoča ustanavljanje zasebnih vrtcev in vrtcev s koncesijo (razlika v financiranju).

5.3 Vrste programov

Vrtec lahko glede na trajanje izvaja naslednje programe:

- ⇒ **dnevne programe**, ki trajajo od šest do devet ur in se lahko izvajajo dopoldne, popoldne, celodnevno ali izmenično
- ⇒ **poldnevne programe**, ki trajajo od štiri do šest ur in se lahko izvajajo dopoldne, popoldne ali izmenično in
- ⇒ **krajše programe**, ki trajajo od 240 do 720 ur letno za otroke iz odročnih in demografsko ogroženih krajev.

Dnevni in poldnevni programi so namenjeni otrokom od prvega leta starosti do vstopa v šolo in obsegajo vzgojo, varstvo in prehrano otrok.

Krajši programi so namenjeni otrokom od prvega leta starosti do vstopa v šolo in obsegajo vzgojo, varstvo, lahko pa tudi prehrano otrok.

5.4 Vzgojno-varstvena družina

Program predšolske vzgoje lahko vrtec ali zasebni vzgojitelj organizira tudi v vzgojno- varstveni družini. Ta oblika vzgoje in varstva se izvaja na domu vzgojitelja ali pomočnika vzgojitelja, ki je zaposlen v vrtcu ali na domu zasebnega vzgojitelja.

Pogoja za organiziranje vzgojno-varstvene družine:

- potreba in interes staršev,
- premajhno število prostih mest v javnem vrtcu.

5.5 Predšolska vzgoja na domu

Vrtec lahko organizira za otroke, ki zaradi bolezni ne morejo biti vključeni v vrtec, predšolsko vzgojo na domu. Predšolsko vzgojo na domu izvajajo osebe, ki izpolnjujejo pogoje za vzgojitelja ali pomočnika vzgojitelja.

5.6 Občasno varovanje otrok na domu

Vrtec lahko organizira občasno varovanje otrok na domu, glede na možnosti in interese ter potrebe okolja.

Občasno varovanje otrok na domu lahko opravljajo vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev, svetovalni delavci vrtca in zunanji sodelavci.

Zunanji sodelavci so lahko osebe, ki imajo najmanj srednjo izobrazbo ali osebe, ki imajo vsaj pet let izkušenj v vzgojno izobraževalnem delu.

5.7 Vpis

Javni vrtec vpisuje in sprejema otroke v svoje programe na podlagi prijav vse leto.

Vrtec lahko sprejme otroka, ko je dopolnil starost enega leta oziroma ko je dopolnil starost najmanj enajst mesecev.

Če je v vrtec vpisanih več otrok, kot je v vrtcu prostih mest, odloča o sprejemu komisija za sprejem otrok.

Komisijo imenuje ravnatelj.

Starši morajo ob sprejemu otroka v vrtec priložiti potrdilo pediatra o zdravstvenem stanju otroka.

Prednost pri sprejemu v vrtec ima otrok, za katerega starši predložijo potrdilo centra za socialno delo o ogroženosti zaradi socialnega položaja družine.

Prednost pri sprejemu v vrtec ima otrok s posebnimi potrebami.

5.8 Plačilo staršev za vrtec

Osnova za plačilo staršev je cena programa, v katerega je otrok vključen. Cena programa obsega stroške vzgoje, varstva in prehrane otroka v vrtcu in ne vsebuje sredstev za investicije in investicijsko vzdrževanje.

Osnova za plačilo staršev otrok s posebnimi potrebami je cena programa za druge enako stare otroke.

Cene programov iz prejšnjega člena na predlog vrtca določi ustanovitelj .

Plačilo staršev določi lokalna skupnost na podlagi lestvice, ki starše razvršča v razrede, upošteva dohodek na družinskega člana v primerjavi s povprečno plačo na zaposlenega v Republiki Sloveniji in upošteva premoženje družine.

Starši, ki prejema denarno socialno pomoč po predpisih o socialnem varstvu, so plačila oproščeni.

Če je v vrtec vključen več kakor en otrok iz družine, starši za starejšega otroka plačujejo za en razred nižjo ceno, za mlajše otroke pa so plačila oproščeni. Za otroka, vključenega v program vrtca, ki je dopolnil starost treh let, starši plačajo 50% plačila, ki jim je v skladu z zakonom določeno kot plačilo staršev za vrtec

Ne glede na določbo tega člena plačujejo starši, ki niso zavezanci za dohodnino v Republiki Sloveniji, polno ceno programa v katerega je otrok vključen.

5.9 Poslovni čas

Glede na potrebe staršev svet vrtca vsako leto določi poslovni čas vrtca. Poslovni čas traja v večini od 10 do 11 ur (6.00-16.00). Vrtci poslujejo vsak delavnik, nekateri pa opravljajo tudi dežurstva ob sobotah.

5.10 Število otrok v oddelku

Normativi za oblikovanje oddelkov so določeni v Zakonu o vrtcih in Pravilniku o normativih in kadrovske pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje.

Vzgojno delo poteka v oddelkih. Otroci prvega starostnega obdobja so razporejeni v oddelke prvega starostnega obdobja, otroci drugega starostnega obdobja so razporejeni v oddelke drugega starostnega obdobja.

V kombinirani oddelek so vključeni otroci prvega in drugega starostnega obdobja.

Otroci so razporejeni v oddelke glede na starost:

- Število otrok v oddelku prvega starostnega obdobja ne sme presegati dvanajst otrok (od 1. do 3. leta) , + 2 (fleksibilni normativ)
- v oddelku drugega starostnega obdobja pa dvaindvajset otrok (od 3. do 6 leta)+2 (fleksibilni normativ).
- V kombinirani oddelek so vključeni otroci prvega in drugega starostnega obdobja. Najmanj 10 in največ 17 otrok.+2 (fleksibilni normativ).

Dnevni in poldnevni program izvajata vzgojitelj in pomočnik vzgojitelja.

- **Dnevni program** v oddelku prvega starostnega obdobja izvajata skupaj vsaj šest ur dnevno in v oddelku drugega starostnega obdobja vsaj štiri ure dnevno.
- **Poldnevni program** v oddelku prvega starostnega obdobja izvajata skupaj vsaj tri ure dnevno in v oddelku drugega starostnega obdobja vsaj dve uri dnevno.
- **Krajši program** izvaja vzgojitelj lahko pa tudi pomočnik vzgojitelja.

5.11 Strokovni delavci

Vzgojno dejavnost v javnem vrtcu opravljajo: vzgojitelj, pomočnik vzgojitelja, svetovalni delavec, organizator zdravstveno higienskega režima, organizator prehrane in drugi.

Vzgojitelji predšolskih otrok morajo imeti:

- ⇒ višješolsko ali visokošolsko izobrazbo, pridobljeno po izobraževalnem oziroma študijskem programu za področje predšolske vzgoje ali,
- ⇒ visokošolsko izobrazbo ustrezne smeri in opravljen izobraževalni oziroma študijski program za izpopolnjevanje za področje predšolske vzgoje.

Pomočnik vzgojitelja mora imeti:

- ⇒ srednjo strokovno izobrazbo, pridobljeno po izobraževalnem programu za področje predšolske vzgoje ali
- ⇒ zaključen četrti letnik gimnazije in opravljen poklicni tečaj za delo s predšolskimi otroki.

Vzgojiteljeva tedenska obveznost za delo z otroki ne sme presegati 30 ur, delo pomočnika vzgojitelja pa 35 ur tedensko.

5.12 Nadzor nad delom vrtcev

Nadzor nad delom vrtcev opravlja Inšpektorat RS za šolstvo in šport.³

VPRAŠANJA

1. *Kateri zakonski predpisi urejajo predšolsko vzgojo v vrtcih?*
2. *Katere programe izvaja vrtec?*
3. *Kako imenujemo starostna obdobja v vrtcu?*
4. *Kako poimenujemo oddelke v vrtcu, ki so oblikovani glede na starost otrok?*
5. *Kakšen program izvajajo javni vrtci?*
6. *Kdo so strokovni in svetovalni delavci v vrtcu?*

RAZMIŠLJANJA:

- ⇒ *značilnost starostnega obdobja*
- ⇒ *posebnosti dela v oddelku glede na starost, program, strukturo oddelkov, poslovni čas, izmenični oddelki...*
- ⇒ *sočasnost v oddelku*
- ⇒ *in še...*

³(Zakon o vrtci, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja)

6 SODOBNI KURIKULI ZA VRTCE

Ameriški in evropski pedagoški koncepti 20. st temeljijo predvsem na Piagetovi teoriji kognitivnega (mislne) razvoja. V 60.-ih letih 20. st. se je v Ameriki oblikovalo in razvilo več kompenzacijskih programov, ki so bili ustanovljeni z namenom zmanjševanja razlik v razvoju otrok, ki so prihajali iz revnega, nestimulativnega okolja (npr. Soros, ki je pri nas poznan pod imenom Korak za korakom in ga je razvijal Pedagoški inštitut). Med kompenzacijskimi programi, ki so močno vplivali tudi na pripravo slovenskega kurikula za vrtce, je potrebno izpostaviti Weikartov HIGH SCOPE program. Nastal je v letu 1970 in je bil v začetku močno strukturiran. Po prenovi l. 1979, je postal bolj usmerjen v otroka kot aktivnega udeleženca vzgojno izobraževalnega procesa, ki sokonstruira svoje znanje.

Tako kot drugi sodobni kurikuli, izhajajo iz 5-ih osnovnih principov. Ti so:

1. Aktivno učenje otroka,
2. zagotavljanje pozitivnih odnosov med otroki in odraslimi,
3. otroku prijazno učno okolje,
4. konsistentna dnevna rutina (ponavljanje daje občutek varnosti),
5. timsko sodelovanje.

Ne glede na različne pristope, ki jih uporabljajo pripravljavci kurikulov in ne glede na teorije iz katerih pri pripravi izhajajo, lahko izpostavimo nekatera skupna načela, ki so značilna za vse sodobne teoretske pristope ter zakonitosti otrokovega razvoja.

ZAKONITOSTI otrokovega razvoja:

- Zaporedne stopnje v razvoju.
- Prepletenost vseh vidikov razvoja.
- Kritična obdobja.
- Individualne razlike v razvoju med posamezniki.
- Stalna povezanost med otrokovim razvojem, učenjem in poučevanjem (otrokov potencialni in aktualni razvoj).

7 KURIKULUM ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce je za javne vrtce zavezujoč dokument, ki strokovne delavce vrtca usmerja kako naj otrokom posredujejo določene vsebine iz različnih področij dejavnosti, spodbuja k uporabi ustreznih oblike dela, hkrati pa jih zavezuje, da sledijo načelom in ciljem dokumenta. Za razliko od vzgojnega programa je kurikulum bolj odprt in manj strukturiran dokument, tako da daje vrtcem in strokovnim delavcem veliko strokovne avtonomije, ta pa povečuje tudi strokovno odgovornost. Zato je še bolj kot kdajkoli prej pomembno znanje strokovnih delavcev. Osnove za sprejem kurikula sta bila zakona:

- Konvencija o otrokovih pravicah
- Veljavna zakonodaja, predvsem Zakon o vrtcih in Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja ZOFVI.
- Primerjalne študije predšolskih kurikulumov v drugih državah
- Posnetek praktičnih rešitev v vrtcih pred spremembo programa.

Kurikul za vrtce je hkrati strokovna podlaga za pripravo.

- ⇒ posodobitve programa priprave na šolo
- ⇒ navodil za izvajanje kurikula za oddelke otrok Romov
- ⇒ navodil za izvajanje kurikula za vrtce na dvojezičnem področju
- ⇒ navodil za izvajanje kurikula za otroke s posebnimi potrebami

Kurikulum za vrtce je bil potrjen marca 1999 na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje.

Kurikulum za vrtce strokovne delavce usmerja kako naj otrokom posredujejo določene vsebine iz različnih področij dejavnosti, spodbuja k uporabi ustreznih oblik dela, hkrati pa jih zavezuje, da sledijo načelom in ciljem dokumenta. Tako daje vrtcem in strokovnim delavcem veliko strokovne avtonomije, ta pa povečuje tudi strokovno odgovornost.

7.1 Elementi kurikula

- **CILJI IN NAČELA** - v uvodnem delu so zapisani cilji in načela, uresničevanja ciljev kurikula. Ti so zavezujoči za celoten potek vzgojno izobraževalnega dela v oddelku.
- **OTROK V VRTCU** - v tem poglavju so predstavljeni osnovni principi učenja in poučevanja predšolskih otrok, nekatere skupne zakonitosti o otrokovem razvoju, ter skupna načela predšolske vzgoje v vrtcu. V tem poglavju so zapisana tudi osnovna navodila o ustreznih pristopih odraslih k otroku.
- **PROSTOR** - kot pomemben element kurikula, naj bi omogočal upoštevanje načela individualizacije ter dajal možnost umika posameznika v zasebnost. Omogočena naj bi bila fleksibilna organizacija prostora, ki otroku omogoča, da se vključi kot aktiven sooblikovalec prostora. Prostor mora omogočati možnost izbire. Urejenost prostora naj bi zagotavljala spodbudno učno okolje za najrazličnejše dejavnosti otrok. Prostor mora biti varen, zdrav in prijeten, fleksibilen in stimulativen.
- **HRANJENJE, POČITEK, NEGA, PRIHODI, ODHODI (ELEMENTI DNEVNE RUTINE)** pri elementih dnevne rutine je poudarjena individualizacija z upoštevanjem posameznikovih razvojnih posebnosti in razlik. Pri omenjenih dejavnikih je posebej izpostavljen problem prikritega kurikula, saj ravno na tem področju prihajajo najbolj do izraza implicitne (izvedbene) teorije posameznih strokovnih delavk. Pri vseh elementih rutine je potrebno zagotoviti čim večjo samostojnost otrok (upoštevaje njihovo razvojno stopnjo). Upoštevati je potrebno navade, posebnosti, v določeni meri tudi odločitve otrok.

Poskrbeti pa je potrebno tudi za odstranjevanje ovir pri prehodih med posameznimi elementi dnevne rutine, tako da ne prihaja do nepotrebnega čakanja . Strokovni delavci ob izvajanju dnevne rutine v kontekstu dogajanja zasledujejo tudi cilje vseh področij dejavnosti (matematika, jezik, gibanje, družba...).

- ČAS glede na otrokove razvojne značilnosti je izpostavljena potreba po aktivnostih brez hitenja. Upoštevati je potrebno bioritem otrok. Zagotoviti je potrebno dovolj časa, da otrok ne prekinjamo, kadar so aktivni in tudi na ta način skrbimo za umirjeno klimo v oddelku. Vse dejavnosti ne glede na to, v katerem delu dneva se odvijajo, so z vidika kakovosti bivanja otrok v vrtcu povsem enakovredne.

7.2 Področja dejavnosti

v kurikulumu za vrtce je opredeljenih 6 področij dejavnosti: jezik, narava, gibanje, umetnost (glasbena, likovna, plesna in dramska umetnost), družba, matematika.

Vsako področje dejavnosti ima zapisane globalne cilje, cilje in primere dejavnosti, ki strokovnim delavcem pomagajo pri iskanju ustreznih vsebin. Vsako področje dejavnosti je razdeljeno na dve starostni obdobji. Zapisani primeri dejavnosti za strokovne delavce niso zavezujoči, so pa dobrodošla usmeritev, oziroma opora, pri izbiri načinov sledenja zastavljenih ciljev. Vzgojitelj na podlagi poznavanja otrok v oddelku izbere tiste dejavnosti, preko katerih lahko uspešno sledi ciljem na področjih dejavnosti. Otrokova aktivna vloga v procesu učenja je izpostavljena kot priporočljiva oblika dela. Področja dejavnosti so oblikovana tako, da jih je mogoče smiselno vpeti v različne elemente dnevne rutine. Zapisane cilje in primere dejavnosti je moč zasledovati tako znotraj kot zunaj vrtca.

7.3 Vloga odraslih

(glej Kurikulum pri vsakem področju) Priporočila za delo odraslih v vrtcu so zabeležena tako, da spodbujajo k izbiri različnih metod, sredstev in oblik dela, ki temeljijo na poznavanju otrokovega razvoja in njegovih razvojnih potreb. V tem delu dokument usmerja strokovne delavce, da organizirajo situacije v katerih se otroci aktivno vključujejo v dejavnosti, rešujejo probleme, ter jih spodbujajo v kritični presoji. Odrasli so usmerjeni v navajanje otrok na možnost izbire (seveda med premišljeno ponujenimi sredstvi in dejavnostmi!), pa tudi k sodelovanju pri načrtovanju, oblikovanju in sprejemanju odločitev ter pri delitvi odgovornosti za skupno sprejete odločitve moralna vzgoja). V poglavju vloga odraslih je opredeljeno sodelovanje s starši, spoštovanje zasebnosti družine, njihove kulture, identitete, jezika, svetovanega nazora, vrednot, prepričanj in stališč, seveda ob upoštevanju strokovne avtonomije vrtca. Odrasli, ki delajo z otroki, morajo svoja ravnanja med seboj usklajevati na nivoju oddelka (usklajenost ravnanja vzgojiteljice in pomočnice) in na nivoju enote oziroma vrtca kot celote - timsko delo.

V Kurikulumu so pri vlogi odraslih izpostavljene značilnosti in posebnosti posameznega področja ter priporočila za ustrezne didaktične pristope.

Vloga odraslega pri razvoju empatije pri otroku

- ⇒ ustvarjati okolje s pristnimi, skrbnimi, pravičnimi odnosi (odrasli so zgled za strpno in pravično ravnanje)
- ⇒ upoštevanje vsakega posameznika kot drugačnega in s tem vrednega zaupanja
- ⇒ omogočanje pristnih doživetij
- ⇒ empatično poslušanje

- ⇒ razumevajoči odgovori ob prepoznavanju, sprejemanju, izražanju, izmenjavi čustev, občutkov, misli
- ⇒ racionalne utemeljitve čustev, počutij, dejanj, misli (Če mu boš vzel vse igrače (DEJANJE), bo jokal (ČUSTVA), ker bo žalosten (POČUTJE), saj se ne bo imel s čim igrati (KOGNICIJA)

Socialne interakcije in odrasli (Glej Kurikulum za vrtce, str.22)

Odrasli v vrtcu delujejo s svojim vedenjem v celoti spodbudno in pomirjujoče, vljudnost in spoštovanje v njihovi komunikaciji in vedenju, je zgled za otroke. Vzgojitelj, pomočnik vzgojitelja ali druga odrasla oseba, ki lahko sodeluje pri vzgojnem procesu, je ves čas z otroki in med otroki, bodisi v majhni, večji skupini ali individualno; v vseh teh interakcijah je odrasla oseba usmerjevalka, vendar ne direktivna, in praviloma zgled za prijetno in prijazno komunikacijo (Kurikulum za vrtce, str.22).

Odrasli v vrtcu NE:

- ⇒ vpije, kriči, uporablja telesne kazni
- ⇒ se prereka
- ⇒ podkupuje, grozi
- ⇒ spravlja otroke v zadrego
- ⇒ jim sramuje pred odraslimi
- ⇒ nadzira s hrano

Odrasli- kompetence

- ⇒ strokovna kompetentnost in osebnostna naravnost mora biti v aktivno podporo otrokovemu razvoju
- ⇒ načrtno komuniciranje z otroki
- ⇒ spodbudne in pozitivne interakcije
- ⇒ zagotavljanje varne in za učenje spodbudne klime
- ⇒ organizacija časa in prostora
- ⇒ refleksija dnevne rutine, preseganje stereotipov
- ⇒ poznavanje otrokovega razvoja in učenja
- ⇒ izvedbeni in prikriti kurikulum oddelka

7.4 Načela uresničevanja ciljev kurikula za vrtce

(glej Kurikulum za vrtce str. 11-17)

Posamezno načelo upoštevamo v odnosu do drugih načel, načela se dopolnjujejo, načela jemljejo drug drugemu absolutno veljavo, načela so vodilo in kriterij našega ravnanja

1. Načela na nivoju načrtovanja: strokovna utemeljenost, horizontalna in vertikalna povezanost,uravnoveženost,procesno razvojni vidik,evalvacija, timsko delo.

2. Načela na nivoju izvedbe: možnost izbire,drugačnost in različnost, uravnoveženost, aktivno učenje, intimnost in zasebnost, sodelovanje s starši, timsko delo, sodelovanje z okoljem.

3. Načela na nivoju evalvacije: strokovna utemeljenost, sodelovanje s starši, timsko delo.

Kako slediti načelom?

V posameznih dejavnostih prihajajo v ospredje različna načela. Ne moremo vedno upoštevati vseh načel, vendar nikoli ne smemo delovati v nasprotju s katerimkoli načelom.

Da bomo znali in vedeli, zakaj in kako cilje in načela Kurikula za vrtce uporabiti v izvedbenem kurikulumu oddelka.

Ne glede na različne pristope, ki jih uporabljajo pripravljavci kurikulov in ne glede na teorije iz katerih pri pripravi izhajajo, lahko izpostavimo nekatera skupna načela, ki so značilna za vse sodobne teoretske pristope ter zakonitosti otrokovega razvoja.

Skupna načela predšolske vzgoje v vrtcu, ki so značilna za različne pristope:

- pomembnost predšolske vzgoje zaradi same sebe
- prepletenost različnih področij dejavnosti s prekritim kurikulumu
- upoštevanje otrokovih zmožnosti v povezavi z aktivnim učenjem
- učenje na osnovi konkretnih izkušenj
- vključevanje otrokove igre kot tiste dejavnosti, ki na najbolj naraven način združuje vsa temeljna načela predšolske vzgoje

VPRAŠANJA

1. *Kaj je dokument Kurikulum za vrtce?*
2. *Katera področja dejavnosti so opredeljena v Kurikulumu za vrtce?*
3. *Kateri so elementi kurikula?*
4. *Na kaj usmerja pri posameznem področju vloga odraslih, je napisana pri posameznih področjih?*
5. *Kaj vsebuje posamezno področje dejavnosti za načrtovanje strokovnih delavcev v oddelku?*
6. *Kako uresničujemo Načelo 2.3., glede na kulturno in jezikovno poreklo otrok v oddelku?*
7. *Kako uresničujemo Načelo 2.4., glede na izbor vsako dnevnih dejavnosti v oddelku?*
8. *Kako uresničujemo Načelo 2.5., glede na organizacijo prostora in časa v oddelku?*
9. *Kako uresničujemo Načelo 2.6., glede na področja dejavnosti?*
10. *Kako uresničujemo Načelo 2.10., glede na 1. in 2. starostno obdobje otrok v vrtcu?*
11. *Kako uresničujemo Načelo 2.11., glede na informiranost starša o otroku v oddelku?*
12. *Kako upoštevamo Načelo 2.15., glede na načrtovanje izvedbe dejavnosti v oddelku?*
13. *Kako uresničujemo Načelo 2.16., glede na organizacijo stimulativnega prostora v igralci?*
14. *Opišite vlogo odraslih pri spodbudnih in pozitivnih interakcij v oddelku.*
15. *Opišite vlogo odraslih pri zagotavljanju varne in za učenje spodbudne klime v oddelku.*
16. *Opišite vlogo odraslih pri organizaciji časa in prostora v oddelku.*
17. *Opišite vlogo odraslih pri refleksiji dnevne rutine, preseganje stereotipov.*
18. *Opišite vlogo odraslih pri poznavanju otrokovega razvoja in učenja.*
19. *Kako se odrasli vživlja v vlogo otroka?*
20. *Kaj so interakcije?*

RAZMIŠLJANJA:

- ⇒ *povezava načel, otrokovih pravic, vloge odraslih*
- ⇒ *pomen odprtosti kurikula*
- ⇒ *pomen avtonomnosti strokovnih delavcev in odgovornost*
- ⇒ *kompetence strokovnih delavcev*
- ⇒ *pomen empatije pri odraslih in otroci*
- ⇒ *pomembnost pozitivnih interakcij v oddelku*

8 IZVEDBENI KURIKULUM

Izvedbeni kurikulum lahko razumemo kot celoten vzgojno-izobraževalni proces, ki vključuje: načrtovanje, izvedbo, evalvacijo z vsemi dejavniki, ki neposredno ali posredno vplivajo nanj in na njegove udeležence.

Uspešen kurikulum nastane šele v konkretni povezavi vrtčevskega življenja z družinskim in lokalnim okoljem ter ob predvidenem sodelovanju z drugimi strokovnimi institucijami, to pa je mogoče operativizirati le v izvedbenem kurikulumu (R. Kroflič, 2004).

Enako pomembne kot zapisani cilji in vsebine v Kurikulu so tudi vsakodnevne dejavnosti v vrtcu, komunikacije in interakcije z otroki in med otroki, raba pohvale, pravila za nadziranje časa in prostora (Kurikulum za vrtce, st.20).

Usmeritve vrtca temeljijo na :

- ⇒ kurikulumu za vrtce
- ⇒ evalvaciji strokovnega dela v preteklem obdobju
- ⇒ aktualnih dogodkih v okolju
- ⇒ predlogih strokovnih delavk in staršev
- ⇒ finančnih zmožnostih

Usmeritve za pripravo letnega načrta oddelka so:(ZRSS-gradivo multiplikatorjev)

- ⇒ LDN vrtca
- ⇒ LDN enote
- ⇒ razvojne značilnosti otrok v oddelku
- ⇒ posebnosti skupine
- ⇒ premik od transmisijskega modela z razvojno - procesnemu modelu: spremenjena vloga otroka, odraslega in načrtovanja
- ⇒ poglobljeno razmišljanje o različnih možnostih poteka načrtovanih dejavnosti, miselno poigravanje z idejami, postavljanje hipotez...
- ⇒ timsko načrtovanje v paru, skupini-pretresanje idej, preverjanje hipotez, primerjanje ugotovitev, razlaganje pojmov
- ⇒ evalvacija-refleksija, kot neločljivi del priprave:pogled nazaj in zamisli za naprej
- ⇒ koeksistenca več različnih modelov načrtovanja: glede na cilje, dejavnosti, na otroke, na odrasle, na prostor, čas, sredstva...

Izhodišče načrtovanja izvedbenega kurikula oddelka:

- ⇒ projektno načrtovanje
- ⇒ tematsko načrtovanje
- ⇒ učna enota
- ⇒ akcijsko raziskovanje

Načrtovanje izvedbenega kurikula oddelka:

Faza načrtovanja

- ⇒ interpretacija možnih poti in modelov načrtovanja ob pripravljenih sklopih, temah, projektih (učno – ciljno načrtovanje, razvojno-procesni pristop, dejavniki prikritega kurikula)
- ⇒ vzgojna in druga sredstva
- ⇒ oblike dela
- ⇒ metode
- ⇒ cilji- globalni cilji in cilji
- ⇒ področja in korelacija
- ⇒ kadri
- ⇒ dejavnosti
- ⇒ načela (v okviru področja dejavnosti)
- ⇒ vloga odraslih
- ⇒ evalvacija, refleksija

Faza izvedbe:

- ⇒ možne poti načrtovanja (cilj določi vsebino in dejavnost, na dano vsebino izberemo cilje in dejavnost) ter izbira ciljev, vsebin in primerov dejavnosti.

Izbira ciljev

1. razvojne zakonitosti
2. značilnosti posameznih otrok in skupin otrok v oddelku
3. pridobljena, osvojena znanja
4. želena znanj

Izbira vsebin

1. interesi in želje otrok
2. dogodek, pojav, situacija
3. vzgojitelj, odrasli

Izbira primerov dejavnosti

1. v skladu s cilji
2. v skladu z razvojnimi zmožnostmi otrok
3. upoštevanje načel

ELEMENTI USPEŠNE PRAKSE

1. SKUPNE DEJAVNOSTI OTROK IN ODRASLIH:
  - ⇒ skupno delo za skupni cilj
  - ⇒ odzivi odraslega na individualne potrebe, želje, interese, izkušnje, znanja otrok
2. RAZVOJ GOVORA IN PISMENOSTI SKOZI VSA PODROČJA DEJAVNOSTI
  - ⇒ vzpodbude za razvoj otrokovega govora in pismenosti pri vseh področjih dejavnosti
3. KONTEKSTUALIZACIJA (OSMIŠLJANJE)
  - ⇒ povezovanje abstraktnih ciljev z znanjem, izkušnjami in vrednotami otrok in njihovih družin poveča zapornitev in razumevanje

4. IZZIVAJOČE DEJAVNOSTI

⇒ kompleksno mišljenje se razvija ob dejavnostih, ki predstavljajo otroku miselni izziv

5. DIDAKTIČNI POGOVOR

⇒ daljši, strnjen dialog omogoča presojo, podporo in spodbujanje otrokovega razvoja, napredka in učenja

Faza evalvacije, refleksija

Opredelitev pojmov:

Refleksija - premišljevanje, razglabljanje

Evalvacija - ocenitev, vrednotenje

Analiza-razčlenjevanje, presoja, ocena ⁴

Evalvacija je instrument s katerim si zagotovimo racionalno podlago za kakovostno načrtovanje vzgojno izobraževalnega procesa. V kurikularni teoriji pomeni evalvacija vrednotenje, ocenjevanje. Evalvacija vključuje: spremljanje razvoja otrok v skupini, kritično analizo vzgojiteljevih lastnih postopkov in doseženih rezultatov. Evalvacija je integralni del kurikula in izhodišče za načrtovanje ⁵.

Pri evalvaciji je potrebno upoštevati: kontekst ali okoliščine, vstopne značilnosti otrok, proces poučevanja in učenja, produkt, učinki.

Vzgojno izobraževalnega programa ne moremo ustrezno evalvirati (mu določiti vrednost), če se opiramo le na končne učinke, ki jih dosežemo z njegovim izvajanjem; vrednotiti moramo tudi razmere, v katerih uvajamo in proces njegovega izvajanja (povzeto po Sagadin, 1986)

VPRAŠANJA

1. *Pojasnite pojem evalvacija.*
2. *Pojasnite pojem refleksija.*
3. *Kateri so elementi uspešne prakse?*
4. *Kaj je izvedbeni kurikulum?*
5. *Naštejte faze načrtovanja izvedbenega kurikula oddelka.*
6. *Kako izbiramo cilje oz. na kaj smo pozorni?*
7. *Kako izbiramo vsebine oz. na kaj smo pozorni?*
8. *Kako izbiramo primerne dejavnosti oz. na kaj smo pozorni?*
9. *Kaj je letni načrt dela oddelka ?*

RAZMIŠLJANJA:

- ⇒ pomembnost načrtovanja izvedbenega kurikula
  - ⇒ razjasnitev elementov uspešne prakse s primeri v oddelku
  - ⇒ pomembnost refleksije in evalvacije na vseh področjih dela v oddelku
  - ⇒ povezava posameznih načel v vseh fazah načrtovanja v oddelku
-
- ⇒ in še...

⁴ (velik slovar tujk, LJ, Cankarjeva založba 2002)

⁵ (Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje, 1993, Konceptija javnih vrtcev v Sloveniji, str. 17)

9 PRIKRITI KURIKULUM

Proučevanje vzgojno izobraževalnega procesa kaže, da je vzgoja izjemno zapleten in kompleksen proces, pri katerem se poleg želenih in načrtovanih rezultatov kažejo tudi učinki, ki jih lahko pripišemo le nezavednemu ravnanju in pričakovanju odraslih, vpetih v vzgojno izobraževalni proces. V odnosu med vzgojiteljem in otrokom (učiteljem in učencem), namreč nastaja polje učinkov, ki jih ni mogoče pripisati premišljenim in načrtovanim ravnanjem, temveč so odraz nezavednih pričakovanj, vrednot, implicitnih teorij posameznih strokovnih delavcev, ki jih na bolj ali manj zavedni ravni prenašajo na otroke.

O učinkih prikritega kurikula se je v slovenskih vrtcih začelo razmišljati po l. 1996, ko je bila objavljena knjiga *Vrtci za današnji čas*.

Najizraziteje se učinki prikritega kurikula kažejo pri tistih elementih dnevnega reda, ki jih strokovne delavke opravljajo rutinsko in na katere se najmanj pripravljajo (**dnevna rutina**). Povsem se delovanju prikritega kurikula ne da izogniti, z njegovim ozaveščanjem pa lahko zmanjšamo njegove neželene učinke.

Zato je izjemnega pomena, da se strokovne delavke seznanjajo z možnostmi delovanja prikritega kurikula, ter da pristopajo k vsem, tudi rutinskim dejavnostim premišljeno. Vse to pa zahteva dobro izobraženega vzgojitelja, ki kot razmišljujoč praktik nenehno dopolnjuje svoje strokovno znanje.

Prikriti kurikulum se najbolj vidi skozi vsakdanje, najbolj navadne situacije dnevne rutine, ki postanejo samoumevne in jih tiho prevzamemo kot nekaj samoumevnega, danega. Te ponavljajoče se situacije postajajo nekaj povsem subjektivnega, naravnega in zato neproblematičnega, nekaj po čemer se ne vprašujemo več (Bregar, Golobič, 2004).

Vsakdanje življenje je polno samoumevnosti, ki nastopajo kot ovira za novo, za nov in drugačen pogled, za novo in drugačno prakso. Odkrivanje in vzpostavljanje novega zato vedno pomeni tudi prebijanje samoumevnega - nekih že samoumevnih, že danih pomenov (Bregar, Golobič, 2004)

Odprtost uradnega nacionalnega dokumenta ne pomeni, da lahko vzgojiteljica več dejavnosti tekom dneva pusti, da tečejo spontano, brez njenega načrtnega razmišljanja, ampak nasprotno, vključuje tudi razmislek o tem kako bo organizirala razpoložljiv čas za izvedbo elementov dnevne rutine ter predvsem, kako bo bolj te spontane elemente dnevnega življenja povezala z bolj strukturiranimi usmerjenimi dejavnostmi ter s tem omogočila realizacijo ciljev in načel Kurikuluma (Kroflič).

Prikriti kurikulum (ali skriti) vsebuje pričakovanja vzgojiteljev, čustveni stik med vzgojiteljem in otrokom, odnose med vrstniki, organizacijo razporeditve prostora in dejavnosti, disciplinska pravila, splošno klimo in kulturo vrta...

Zato je pomembno, da ozaveščamo implicitne teorije in prikriti kurikulum:

- ⇒ študij strokovne literature, strokovno izpopolnjevanje (povezava teorije in prakse - sprotna refleksija lastnih ravnanj / odzivov ter strokovna argumentacija)
- ⇒ umestitev dnevne rutine v načrtovan čas (povezava z načeli in cilji usmerjenih / vodenih dejavnosti in refleksija le-te. Vključevanje otrok v refleksijo in evalvacijo)
- ⇒ kritični prijatelj (vloga tandema, tima v vrtcu, vodstva, strokovnjakov)

Nezavedne vsebine ostajajo nespremenjene in brezčasne. Šele v osveščenosti leži zametek spremembe(FREUD).

O'Haganova in Smithova (1993) pravita, da se termin prikriti kurikulum (angl. *hidden curriculum*) nanaša na tiste vidike kurikula, iz katerih se otroci lahko naučijo vedenj ter osvojijo stališča, vrednote in stereotipe, ki na splošno niso sprejeti kot zaželeni oziroma pozitivni. **Prikriti kurikulum je povezan s posrednimi sporočili, ki jih otroci dobijo o sebi in drugih, s tem, kako odrasli vidimo in sodimo otroke ter z našimi stališči in predsodki, ki se, pogosto povsem nezavedno, zrcalijo v ravnanju z otroki.** Avtorici kot primere navajata zlasti stereotipe in predsodke, ki se v ravnanju kažejo kot dajanje prednosti večinski kulturi in jeziku, torej ne upoštevajo multikulturalnosti, in primere seksističnega ravnanja v vzgoji. Pogosto taki primeri niso le stereotipi in predsodki vzgojiteljev, ampak tudi vrtca in širša družbe in jih lahko najdemo tudi v vzgojnih materialih in knjigah za otroke.

Dejavniki prikrita kurikula so: splošna klima, širša družba, organizacijska kultura institucije, pričakovanja in potrebe staršev, uveljavljena disciplinska pravila oddelka, institucije, staršev in širše družbe.

Dejavniki prikrita kurikula so tudi:

- ⇒ osebnost vzgojitelja (samopodoba, empatija, stališča, vrednote, stil vodenja, kompetence, odnos...)
- ⇒ medvrstniški odnosi
- ⇒ interakcije
- ⇒ komunikacija
- ⇒ moralni razvoj, vzgoja za zdravje, varnost, prometna vzgoja
- ⇒ organizacija časa in prostora-učno okolje

Pri ozaveščanju vloge odraslega so poleg zavedanju pomena prikrita kurikula pomembna tudi implicitne teorije, metakomunikacija in refleksija.

Implicitne teorije

So osebne teorije vzgojiteljev oz. osebno prevzet sistem vrednot, znanja in prepričanja o naravi in razvoju otroka ter iz tega izvedeni cilji vzgoje in stališča o mogočih in ustreznih načinih doseganja teh ciljev (Pešić, 1987)

To so nereflektivna, rutinska, v večini nezavedna dejanja. M. Batistič Zorec raje uporablja pojem **subjektivne teorije**, ker po njenem mnenju vključuje eksplicitno izražena prepričanja, stališča, vrednote, razlage o vzgoji, kot tudi implicitne predpostavke, o katerih posredno sklepamo na osnovi ravnanj vzgojiteljev in so lahko tudi različna od eksplicitno izraženih prepričanj. Takrat je vzgojiteljevo ravnanje neskladno z njegovo implicitno teorijo (drugače dela kot govori). Ta različnost (neskladje) je del prikrita kurikula, ki je širši pojem, ker obsega tudi institucionalne pogoje, na katere imamo manjši vpliv.

Od znanja, izkušenj, pričakovanj, stališč, prepričanj oz. od mentalnih modelov vzgojitelja je odvisna vzgojiteljeva razlaga dogodka, situacije, zahteve. Ljudje imamo zelo različna prepričanja o najraznovrstnejših vidikih sebe, drugih in sveta, ki nas obdaja. Mentalni modeli oz. prepričanja vzgojitelja so pomemben dejavnik lastnega doživljanja in ravnanja v praksi.

Metakomunikacija

Je jezik uma, ki se razvija vzporedno s teorijo uma pri otroku, ki kaže na otrokovo zavedanje lastnih mentalnih stanj in mentalnih stanj drugih ljudi, ki imajo svoje želje, prepričanja, čustva, namere in lastne interpretacije sveta (Marjanovič Umek).

Otroci se igrajo dlje časa, če je vzgojiteljica blizu otrok ali v stiku z otroki. Govorijo o učinku »biti na doseg roke« in je posebej velik pri starejših predšolskih otrocih (Sylva, Roy in Painter, 1980)

Vzgojiteljice v pogovoru z drugimi odraslimi uporabljajo bistveno več metakognitivnih glagolov, kot v komunikaciji z otroki. Odvisno od vzgojiteljičinega verjetja v to, kako se otroci učijo. Otrok se uči:

- ⇒ »ko dela«, so uporabljale zelo malo metakognitivnega govora
- ⇒ »da bi vedel«, se je raba metakognitivnega govora omejila predvsem na neposredna navodila in razvoj spretnosti
- ⇒ »da razume«, so se posluževale metakognitivnega govora za spodbujanje, razumevanja misli (Astington, 1998)

Refleksija

je zmožnost pogleda nase, na svoje ravnanje, vedenje z distance, z namenom pridobivanja globljega uvida v lastno delo. Poteka med procesom in po procesu. Je eden izmed možnih načinov vrednotenja in pripomoček zanj; je razmišljanje; je usmerjenost nazaj in naprej; je delovanje ⁶.

VPRAŠANJA:

1. Kateri so najpogostejši dejavniki prikritega kurikula?
2. Pojasnite izraz implicitna teorija oz. subjektivna teorija.
3. Kako ozaveščamo prikriti kurikul?
4. Kako pristopimo k razumevanju prikritega kurikula?
5. Pojasnite pojem metakomunikacija.

RAZMIŠLJANJA

- ⇒ pomen ozaveščanja dejavnikov prikritega kurikula za delo v oddelku
- ⇒ razmislek o lastnih subjektivnih teorijah in ozaveščanje le teh
- ⇒ uporaba metakognitivnih glagolov pri komunikaciji z otroki
- ⇒ pomen izobraževanja in samoizobraževanja strokovnih delavcev
- ⇒ in še...

10 DNEVNA RUTINA

HRANJENJE, POČITEK, NEGA, PRIHODI, ODHODI (ELEMENTI DNEVNE RUTINE) pri elementih dnevne rutine je poudarjena individualizacija z upoštevanjem posameznikovih razvojnih posebnosti in razlik. Pri omenjenih dejavnikih je posebej izpostavljen problem prikritega kurikula, saj ravno na tem področju prihajajo najbolj do izraza

(ZRSŠ, gradivo, oddelek za predšolsko vzgojo, Marija Kolenc, Vida Lebar)

implicitne (izvedbene) teorije posameznih strokovnih delavk. Pri vseh elementih rutine je potrebno zagotoviti čim večjo samostojnost otrok (upoštevaje njihovo razvojno stopnjo).

Organizacija dnevne rutina

- ⇒ čas čakanja, pospravljanja, neaktivnosti
- ⇒ vključiti otroke tam, kjer lahko sodelujejo
- ⇒ preseganje togosti in skupinske rutine
- ⇒ timsko sodelovanje na nivoju oddelka in večih oddelkov hkrati

Č

- as ⇒ prihodi-odhodi otrok
- ⇒ združevanje oddelkov
- ⇒ obroki (režim prehrane)
- ⇒ počitek
- ⇒ bivanje na prostem
- ⇒ igra in druge dejavnosti otrok v notranjih prostorih
- ⇒ dodatne, obogatitvene dejavnosti

Prostor

- ⇒ količina in vrsta prostora
- ⇒ odprtost
- ⇒ zasebnost,
- ⇒ individualnost
- ⇒ spodbudnost
- ⇒ funkcionalnost
- ⇒ preglednost, urejenost

Obroki:

- ⇒ prijetno, družabno vzdušje
- ⇒ samostojnost otrok
- ⇒ režim prehrane
- ⇒ priprava prostora

P očit ek:

- ⇒ individualiziran program
- ⇒ premagovanje stereotipov in preseganje skupinske rutine
- ⇒ organizacija počitka
- ⇒ dejavnosti
- ⇒ timsko sodelovanje

Ostali elementi dnevne rutine:

- ⇒ prihodi, odhodi otrok
- ⇒ združevanje skupin
- ⇒ osebna nega in skrb zase
- ⇒ bivanje na prostem

Prehodi med dejavnostmi:

- ⇒ dogovori, pravila
- ⇒ čim manj čakanja
- ⇒ upoštevanje vidika drugega
- ⇒ spodbujanje pomoči starejših otrok
- ⇒ preseganje togosti

Pomembno:

- ⇒ vpliv prikritega kurikula
- ⇒ prepletanje s področji dejavnosti

Pri dnevni rutini je pomembno ozaveščanje pomena vloge strokovnih delavcev pri aktivnem učenju otrok. Pri tem je pomembna spodbuda za kakovostne učne situacije-ustvariti spodbudnejše okolje, ki temelji na sodelovanju, spoštovanju, pozitivnih interakcijah, ustvarjalnem reševanju problemov in razvoju osebnih potencialov ter preseganje stereotipov v rutini.

VPRAŠANJA

1. *Kateri so elementi dnevne rutine?*
2. *Kako odrasli ravnamo pri prehranjevanju glede na organizacijo dnevne rutine oddelka?*
3. *Kako odrasli ravnamo pri počitku glede na organizacijo dnevne rutine oddelka?*
4. *Kako ravnamo pri negi glede na organizacijo dnevne rutine oddelka?*
5. *Na kaj smo pozorni pri prihodu/odhodu otroka ?*
6. *Kako upoštevamo pri dnevni rutini oddelka čas?*
7. *Kako pri dnevni rutini v oddelku upoštevamo organizacijo prostora?*
8. *Kako pri dnevni rutini v oddelku upoštevamo vključitev otrok?*
9. *Kako pri dnevni rutini v oddelku upoštevamo timsko sodelovanje strokovnih delavk?*
10. *Kako pri dnevni rutini v oddelku upoštevamo preseganje togosti in stereotipov?*
11. *Kako pri dnevni rutini v oddelku upoštevamo aktivnost-neaktivnost otrok?*

PREDLOG ZA VAJO:

Dnevna rutina (v povezavi s prikritim kurikulum) otrokom zagotavlja predvidljivo zaporedje dogodkov in doslednost v pričakovanjih in podpori odraslega:

- ⇒ prihod/odhod otroka
- ⇒ prehranjevanje
- ⇒ spanje/počitek
- ⇒ osebna higiena
- ⇒ pospravljanje
- ⇒ prehod iz ene v drugo dejavnost

Razmislite, kako načrtujemo dnevno rutino, da sledimo otroku in omogočimo, da le ta poteka prijetno in tekoče. Razmišljanja zapišite v obliki miselnega vzorca.

RAZMIŠLJANJA

- ⇒ ozaveščanje dnevne rutine v povezavi s prikritim kurikulum
- ⇒ pomembnost organizacije dnevne rutine
- ⇒ od prevladujoče skupinske rutine k pravici do zasebnosti in individualni avtonomiji
- ⇒ od pravila »za vse enako« k pravici do izbire in novega razumevanja
- ⇒ od discipliniranja telesa do k drugačnemu pojmovanju pravice do zdravja in varnosti
- ⇒ od formalne enakosti k dejanskemu upoštevanju razlik

11 ZNAČILNOSTI UČENJA PREDŠOLSКИH OTROK

Glej Kurikulum za vrtce str. 18, 19.

12 OTROŠKA IGRA

je pomembna, ker vzpostavi prostor, ki je definiran z razmerjem med otrokovim aktualnim in potencialnim razvojem (Kurikulum za vrtca, str.19).

Vloga odraslega v otroški igri

Odrasli preko izkazovanja naklonjenosti ustvarjajo zaupanje pri otrocih in sicer s tem, da jih poslušajo, se z njimi pogovarjajo, jim pomagajo, se z njimi igrajo in delajo skupaj, saj se otroci najboljše učijo in razvijajo v okolju, v katerem se počutijo varne, sprejete in cenjene.

Odrasli otrokom razvijajo sposobnosti, znanje, spretnosti na izkušnjah, ki so jih otroci pridobili že prej (predznanje).

Vključevanje odraslih v otrokovo igro ima torej pomembno vlogo.

Otroci namreč optimalno spodbudo za svoj razvoj dobijo v socialni interakciji z mentalno razvitejšim partnerjem (MRP). S pomočjo partnerjeve razlage (besedna, znakovna, čustvena) si otrok razvija lastno podobo sveta in svojega delovanja v njem. MRP je otroku neposredni model za posnemanje tistih dejavnosti, ki jih sam še ne more izvesti. MRP med interaktivno igro analizira dejavnosti, kategorizira, poenostavlja... Tako delovanje otroku zagotavlja okvir, znotraj katerega organizira svoje zaznavanje in razumevanje sveta. Delovanje igralnih partnerjev povečuje tudi verjetnost otrokovega pri izvajanju novih dejavnosti.

Nivo igralnih dejavnosti in oblikovanje otrokovih individualnih lastnosti je odvisen od interakcije med otrokom in odraslim – vzgojiteljem. Odrasli torej spodbujata otrokov razvoj in ga usmerja k spoznavno zahtevnejšim dejanjem. **Tako gre razvoj od dejavnosti s podporo k samostojnemu obvladovanju dejavnosti. Pomeni razkorak med otrokovo DEJANSKO razvojno stopnjo in POTENCIALNO stopnjo.**

Dejanska razvojna stopnja pomeni otrokovo sposobnost reševanja problemov (tukaj in sedaj), potencialna pa pomeni tisti (višji) nivo, ki ga lahko otrok doseže ob pomoči odrasle osebe (vleče razvoj naprej).

Zanimiva je raziskava M.Zupančič, ki je primerjala malčkovo igro v interakciji z mamo in v interakciji s testatorko (razvojno psihologinjo). Pričakovala je, da bo otrok z mamo zadovoljnejši, da bo izražal več vedenj, večjo povezanost v igri kot s testatorko ki je tuja oseba, do katere bo bolj zadržan v socialnem vedenju.

Razlika med mamo in testatorko je v tem, da ima testatorka več znanja o razvoju igre, zato se pogosteje vključi v igro, se z otrokom igra na višji ravni. Poskušala je obliko malčkove igre dvigniti na višjo spoznavno raven, kot jo je opazila v interakciji otroka z mamo.

Pokazalo se je, da odrasla oseba, ki ima večje znanje o razvoju igre, torej o tem, kako spodbujati igro v smeri višjega razvojnega nivoja, dejansko izzove razvojno višji nivo igre – bilo je več simbolnih igralnih dejanj; pri igri z mamo je bilo več funkcijske in dojemalne igre, ki sta razvojno nižji obliki igre.

Vendar strokovno bolj usposobljen partner sam po sebi s svojo navzočnostjo še ne zagotavlja delovanja v smislu otrokovega potencialnega razvoja. **Učinkovit bo šele takrat, ko bodo njegove spodbude predstavljale izziv otrokovim dejavnostim.**

Kaj je torej vloga vzgojitelja v igri:

Spodbujanje, usmerjanje in vodenje k razvojno višjim in zahtevnejšim nivojem igralnih dejavnosti.

Kako:

Se vključi v igro, spodbuja, moderira, demonstrira, pojasnjuje, sprašuje, pomaga, igro verbalno usmerja, opazuje, posluša, odgovarja.

Vključevanje vzgojitelja v igro je odvisno od razvojnih značilnosti otrok, njihove aktivnosti, ciljev igralne dejavnosti in od situacije.

Kaj je pomembno za kakovostno igro v vrtcu?

Ne glede na vrste kurikulumov in različne pristope, ki jih na izvedbeni ravni uporabljajo vzgojitelji v vrtcih, so pomembni določeni pogoji za kakovostno igro. Otrok potrebuje:

- Čas, prostor in druga različna kakovostna sredstva.
- Ustrezen in raznolik kurikulum, ki daje možnosti za pridobivanje različnih igralnih izkušenj in vzpostavlja ravnotežje med vzgojiteljičinimi in otrokovimi namerami.
- Primerno kombinacijo dejavnosti in izkušenj na gibalnem, miselnem in socialnem področju, in sicer takih, ki jih izbere otrok sam, in tistih, ki jih ponudi vzgojitelj.
- Podporo za spoznavanje drugih, vrstnikov in odraslih.
- Možnosti za razvoj zaupanja in samospoštovanja.
- Možnosti za razvoj odgovornosti za učenje in vedenje, kar vključuje izbire in odločitve, načrtovanje, prošnje za pomoč in nudenje pomoči drugim.
- Spoštovanje s strani drugih, predvsem to, da ga drugi poslušajo in vzamejo zares.
- Visoko usposobljene vzgojitelje.

Igrače

Igračo v najširšem pomenu besede predstavlja vsak predmet, ki ga otrok v svoji igri spremeni v sebi želeno igračo. Igrače so osnova otrokove igre, ki postavi okvirno idejo za igro ter vpliva na posamezne vrste iger. Sprva so to deli telesa, kot so prsti, roke in noge, nato obrat in roke osebe, ki otroka neguje, kasneje pa tudi predmeti iz njegovega okolja – odeja, plenice, papir, lončki...ter »prave« igrače, ki so izdelane doma ali pa industrijsko.

Različni avtorji opredeljujejo oz. klasificirajo igrače po različnih namenih.

Pogledali si bomo opredelitev igrač L. Marjanovič Umek, ki jih razvrsti glede na osnovno funkcijo, ki jo otrok v igri z igračami razvija:

- **Igrače za razgibavanje** vplivajo na razvoj otrokove motorike ter tako omogočajo in pospešujejo razvoj gibalnih spretnosti.
- **Ljubkovalne igrače** so običajno narejene iz mehkih materialov. Otroci jih ljubkujejo, pestujejo in oživijo v igri. Te igrače otroka pomirjajo, mu nudijo občutek varnosti, topline ter tako ugodno vplivajo na njegov čustveni razvoj.
- **Konstruktivske igrače** – igrače, ki spodbujajo konstrukcijsko igro lahko otrok uporabi za gradnjo različnih konstruktov ter si tako pridobiva tehnične izkušnje. Poleg strukturiranih materialov (lego sistem...) so izredno pomembni nestrukturirani oz. naravni materiali (mivka, listje, kamenje...).
- **Pripomočki za družabne igre** otroka navajajo na upoštevanje pravil ter zahtevajo sodelovanje s soigralci.

Priložnostne igrače so različne doma izdelane oz. improvizirane igrače. Otroci jih izdelajo sami ali s pomočjo odraslih; so iz različnih materialov in služijo najrazličnejšim namenom. Z izdelavo takšnih igrač otrok utrjuje zaupanje v lastne sposobnosti.

Številni avtorji poudarjajo, da naj bi igrače izbirali glede na otrokovo starost oz. razvojno raven in glede na njegov interes.

Kriteriji »dobre igrače«

Z znakom **»dobra igrača«** so ocenjene in označene igrače, ki so **za otroke varne in zdrave, estetsko oblikovane, primerno izdelane in pozitivno vplivajo na otrokov razvoj in učenje.** Nadzor nad ustreznostjo na področju varnosti igrač izvaja Zdravstveni inšpektorat RS.

VPRAŠANJA

1. *Na kaj smo pozorni pri organizaciji igre glede na čas, prostor in druga različna kakovostna sredstva.*
2. *Kako zagotavljamo ravnotežje med vzgojiteljičinimi in otrokovimi namerami pri igri ?*
3. *Kako izberemo primerno kombinacijo dejavnosti in izkušenj na gibalnem, miselnem in socialnem področju, in sicer takih, ki jih izbere otrok sam, in tistih, ki jih ponudi vzgojitelj pri igri?*
4. *Na kakšen način nudimo pridobivanje različnih igralnih izkušenj pri igri?*
5. *Kako omogočimo spoznavanje drugih, vrstnikov in odraslih pri igri?*
6. *Na kakšen način spodbujamo razvoj zaupanja in samospoštovanja pri igri?*
7. *Kaj je vloga odraslega pri igri?*
8. *Kaj potrebuje otrok za igro?*
9. *Kako razvrstimo vrste igrač, glede na funkcijo, ki jo otrok razvija?*
10. *Opiši, kakšna je igrača, ki ima oznako CE, ali znak dobra igrača.*

RAZMIŠLJANJA

- ⇒ *strukturirane in nestrukturirane igrače glede na starost otrok v oddelku*
- ⇒ *stalni in občasni kotički v oddelku*
- ⇒ *možnost prinašanja otrokovih lastnih igrač v vrtec*
- ⇒ *doma izdelane igrače - kulturna dediščina*
- ⇒ *unicef - punčka iz cunj*
- ⇒ *lutke*
- ⇒ *izdelava didaktičnih iger v oddelku (npr. Človek ne jezi se iz naravnega materiala)*
- ⇒ *in še...*

13 NAČRTOVANJE VZGOJNO IZOBRAŽEVALNEGA DELA

Načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela je osnova za premišljeno, uravnoteženo in sistematično vzgojno - izobraževalno pedagoško delo. Ob tem pa je potrebno poudariti, da je lahko načrtovanje tudi ovira, če na izvedbenem nivoju ne upoštevamo trenutnih vzgojnih situacij in interesa otrok.

Ker lahko najboljše vzgojne učinke dosežemo v spontanah vzgojnih situacijah, lahko pretirana doslednost pri realizaciji načrtovanega pelje v rigidnost oz. nesproščen komunikativni odnos. Zato je potrebno kljub načrtovanju v vrtcu zagotoviti komunikativno spontanost, upoštevanje specifik okolja, razvojnih značilnosti, trenutnih nepredvidenih dogodkov, interesa otrok.

Načrtovanje služi ciljno usmerjenim dejavnostim, ki jih odrasli pripravijo otrokom na osnovi poznavanja njegovih razvojnih sposobnosti.

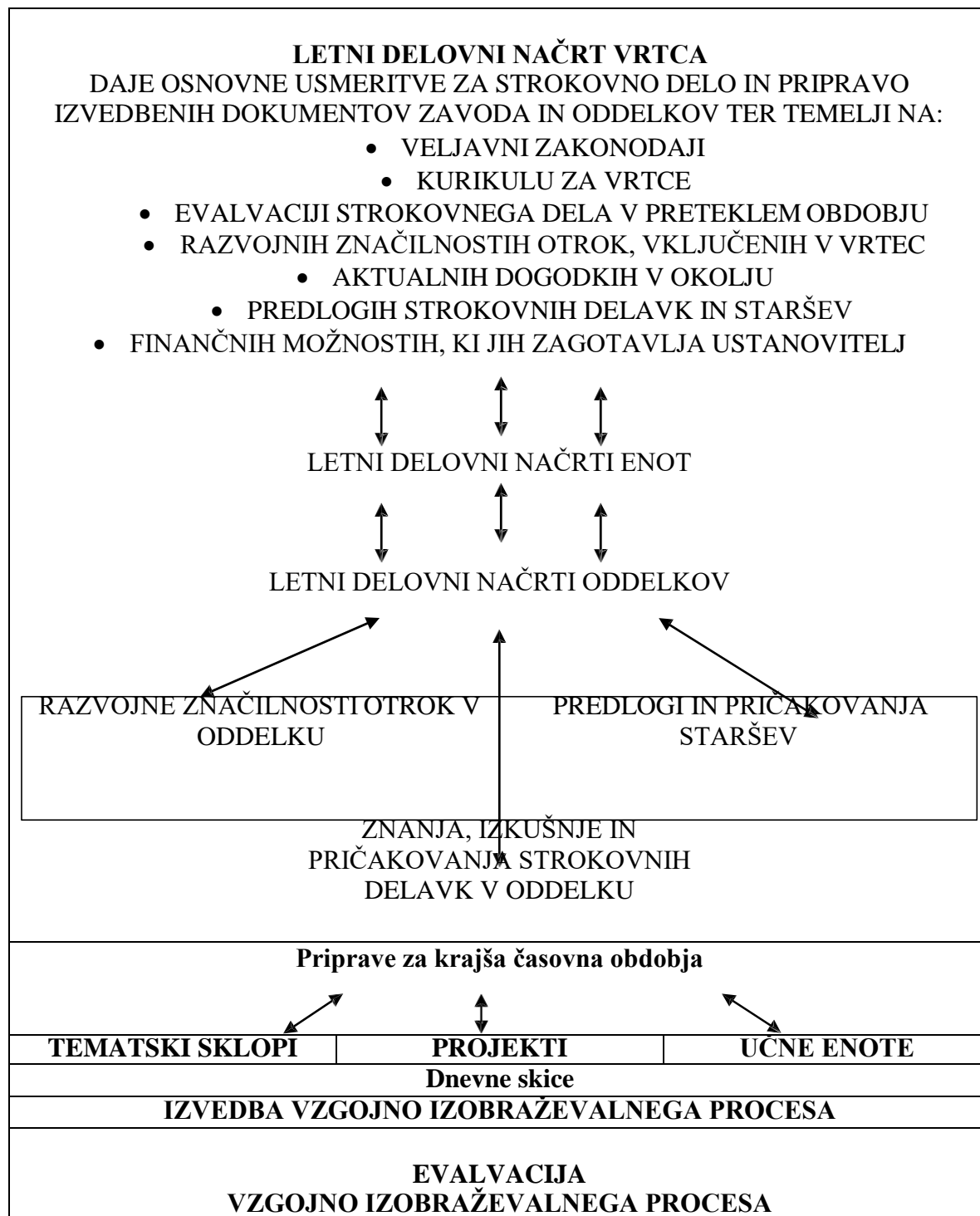
Z načrtovanjem

- Lahko ozavestimo delovanje vseh dejavnikov vzgojno izobraževalnega procesa (odrasli, vrstniki, prostor, vsebine,) preprečiti manipulacijo ter zagotoviti preglednost in uravnoteženost.
- Starše, seznanjamo s kakšnimi oblikami in metodami dela strokovni delavci zaposlijo otroke.
- Z načrtovanjem ozaveščamo dejavnike prikrita kurikuluma in se vsaj delno izognemo možnosti različnih oblik manipulacije z otroki (prikrita pričakovanja).

13.1 Načrtovanje v vrtcu

Osnova za načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela v javnih vrtcih, je Kurikulum za vrtce, ki je zavezujoč dokument za vse strokovne delavce. Sprejel ga je Strokovni svet RS leta 1999. Omenjeni dokument je osnova za pripravo izvedbenega kurikula, pri katerem vrtec in posamezni strokovni delavci upoštevajo specifiko okolja, otrok, vključenih v vrtce in zaposlenih. Izvedbeni kurikulum vključuje načrtovanje, izvedbo in evalvacijo vzgojno- izobraževalnega dela .

Načrtovanje določa pravilnik o pedagoški dokumentaciji v vrtcu. Poteka na makro in na mikro nivoju. Na makro nivoju (občina, vrtec, enota) poteka priprava dolgoročnih planov in vizije vrtca kot celote ter priprava Letnih delovnih načrtov zavoda.

Na mikro nivoju strokovne delavke oblikujejo letni delovni načrt oddelka, ki nastaja na osnovi letnega delovnega načrta zavoda in enote.

Za krajša časovna obdobja vzgojiteljice načrtujejo pripravijo krajše vsebinske sklope (tematske sklope, projekte), katerih trajanje je odvisno od vsebine, starosti in interesa otrok, prostorskih možnosti, aktualnega dogajanja v naravnem in družbenem okolju itn.

13.2 Izhodišče načrtovanja

Pri načrtovanju vzgojno - izobraževalnega dela morajo strokovni delavci upoštevati različne dejavnike, ki posredno ali neposredno vplivajo na vzgojno - izobraževalni proces. Glede na to lahko govorimo o različnih modelih načrtovanja.

- Če pri načrtovanju izhajamo iz zastavljenih ciljev, ki jim preko vsebine vzgojitelj sledi, govorimo o **učno-ciljnem načrtovanju**.
- Kadar služi kot izhodišče vsebina, govorimo o **učno - snovnem načinu načrtovanja**.
- Tretji model načrtovanja je **razvojno-procesno načrtovanje**. V tem primeru je v ospredje postavljen proces; končni rezultati so v tem primeru drugotnega pomena.

V preteklosti sta bila tako v vrtcih kot v šoli v ospredju **učno-ciljni ter učno - snovni model načrtovanja**. Kurikularna prenova pa je prinesla pomemben premik k **razvojno procesnemu načrtovanju**, ki ni in tudi ne more biti standardiziran. Pri tem modelu gre za pojmovanje vzgoje, ki je relativno načrtni sistem dejavnikov, ki podpirajo razvoj otrokovih osebnostnih lastnosti in potencialov, kot optimalen preplet poučevanja in otrokovega učenja.

Pri procesnem modelu načrtovanja pojmuje otroka kot sposobnega, ki že ima določena znanja, ki išče pomen, gradi svoje znanje, predvsem pa svet dojema celostno.

Ob tem pristopu je nujna tudi spremenjena **vloga odraslega** in se nanaša predvsem na:

- pozorno opazovanje
- razumevanje otrokovih strategij učenja
- odkrivanje in krepitev otrokove notranje motivacije
- upoštevanje otrokove izkušnje in njegovega znanja
- organizacija pogojev za učenje z odkrivanjem, raziskovanjem, preizkušanjem z vrstniki in odraslimi.
- spodbujanje in omogočanje, da otrok na različne načine izrazi svoje razumevanje stvari, pojmov in odnosov.

Pogoj za procesno načrtovanje je vedno dvosmerna komunikacija.

13.3 Evalvacija kot sestavni del načrtovanja vzgojnega dela v vrtcu

Pri evalvaciji VID gre za premišljeno proučevanje lastne prakse, izboljšanje razumevanja te prakse in pogojev, ki vplivajo nanjo. Vključuje opažanje akcije in reakcije otrok (dejavnosti in odzivi), razmislek o lastnih akcijah in reakcijah (ravnanje, vedenje, odzivi, dvomi, dileme, občutki) ter zavedanje o tem:

Kaj delam?

Kako delam?

Zakaj tako delam? in

Kako sem pri tem uspešna?

Načelo kritičnega vrednotenja (evalvacije) v Kurikulu za vrtce predvideva evalvacijo na ravni

⇒ medosebnih interakcij v oddelku

⇒ analiza odnosov, klime, (otroci, odrasli, starši...)

⇒ problemi in konflikti – reševanje, hipoteze, smernice

- načrtovanja in izvajanja posameznih področij dejavnosti
  - ⇒ cilji, vsebine, metode in oblike dela
  - ⇒ vsakdanji red v oddelku
  - ⇒ zagotavljanje potrebnih pogojev, časovna in prostorska razporeditev, sredstva
  - ⇒ spremljanje razvoja posameznega otroka in skupine
  - ⇒ ustreznost izzivov, pričakovanja, zmožnosti
  - ⇒ izkoriščanje priložnosti – trenutni učni momenti
  - ⇒ možnosti doživljanja (neposredne izkušnje), izražanja, aktivnega učenja
- pravic in odgovornosti staršev
  - ⇒ obveščanje o dejavnostih
  - ⇒ izmenjava informacij
  - ⇒ spoštovanje zasebnosti

Opredelitev postopkov, ki so vključeni v evalviranje VID

Elementi pisne priprave:

- ⇒ tema
- ⇒ področje dejavnosti
- ⇒ globalni cilji in cilji
- ⇒ načela (če niso razvidna iz opisa dejavnosti)
- ⇒ oblike in sredstva
- ⇒ vloga odraslih
- ⇒ povezava z drugimi področji
- ⇒ evalvacija, refleksija

Evalvacija – ovrednotenje – ocenitev, določitev vrednosti

Refleksija – razmišljanje, razglabljanje, usmerjanje zavesti mislečega osebk na lastne misli in sebe;

Samorefleksija - Povezovanje notranjosti – svojih razmišljanj in čustev, povezanih z znanjem, stališči, vrednotami, prepričanji, pojmovanji, lastnimi potrebami, zaznanimi potrebami otrok in zunanje manifestacije samega sebe – ravnanje, odzivi, reakcije.

VPRAŠANJA

1. Zakaj načrtujemo delo v oddelku?
2. Kaj je letni načrt dela v oddelku?
3. Kaj je LDN vrtca?
4. Naštejte vrste pisnih priprav za krajše časovno obdobje.
5. Kateri so elementi pisnih priprav?
6. Vloga tandema pri načrtovanju?

NAMIG ZA VAJO:

Na podlagi priprave skupaj z vzgojiteljico načrtujeta zaposlitev iz področja jezik.
(izberite starost otrok vašega oddelka)

Vaše načrtovanje zajema:

1. Cilj iz področja jezik:
(na kaj ste bili pri izbiri cilj pozorni?)
2. Dejavnosti, s katerimi boste dosegli cilj:
(na kaj ste bili pozorni pri izbiri dejavnost?)
3. Kako ste na ravni načrtovanja upoštevali Načelo omogočanja izbire in drugačnost?
4. Kakšna je vloga odraslih (vaša vloga) pri področju jezik, glede na načrtovan cilj in dejavnosti v vašem oddelku?

(Morda uredite zapis po elementih pisne priprave in ob tem ponovite vsebino? Poskusite.)

R A ZMIŠ LJANJA :

- ⇒ pomembnost načrtovanja in izvedbe v skladu z razvojno stopnjo in značilnostmi oddelka, posameznika
- ⇒ primeri načrtovanja za 1. in 2. starostno obdobje
- ⇒ horizontalna povezanost
- ⇒ uravnotežena ponudba dejavnosti iz vseh področjih v oddelku
- ⇒ raznolikost pri izbiri
- ⇒ motivacija, participacija otrok
- ⇒ odzivnost na ideje, pobude otrok
- ⇒ zapis dnevne skice vzgojno izobraževalnega dela v oddelku
- ⇒ in še...

14 TANDEM – TIM

Biti v tandemu in timu pomeni učiti se. Učenje je proces postopno rastočega, trajnega spreminjanja posameznika na osnovi izkušenj, pri čemer obstoječe znanje, stališča, pričakovanja, čustva posameznika in njegov socialni okvir pomembno vplivajo na to, kaj in kako se bo naučil (Košir, 2001)

14.1 Vloga tandema

Vloga tandema je kakovostno delo v oddelku, zato je v prvi vrsti potrebno ustvariti sozvočje v paru. Tandem običajno tvorimo vzgojitelji - vodje oddelkov in pomočniki vzgojiteljev. Delo v tandemu je partnerski odnos, ki ga je potrebno graditi in nenehno vzdrževati. Ustvarjalni tandem skrbi, da se bo:

- ⇒ povečala učinkovitost pedagoškega dela (pestrejša ponudba dejavnosti, ki spodbujajo k učenju, pridobivanju izkušenj in spretnosti za vsa področja otrokovega razvoja)
- ⇒ odražala sodelovalna kultura strokovnih delavcev, usmerjena k doseganju jasnih ciljev in vzajemne odgovornosti
- ⇒ povečal osebnosti in strokovni razvoj vseh strokovnih delavcev (učimo se drug od drugega, podpora, konstruktivna kritičnost)
- ⇒ razvijala sprotna refleksija in samorefleksija dela
- ⇒ povečal občutek profesionalne pripadnosti (osebno in delovno zadovoljstvo, motiviranost, novi izzivi,..)

Tandem pri tem spremlja in sledi:

- ⇒ interakciji otrok med seboj in otroka do vzgojitelja ter do staršev in komunikaciji
- ⇒ aktivnosti otrok z vidika neposrednega vključevanja v proces, pobudam, razpoloženju, izkušnjam otrok
- ⇒ klimi in splošnemu vzdušju, počutju, reakciji otrok
- ⇒ izbiri vzgojnih sredstev
- ⇒ posebnim vplivom iz okolja, posebnim dogodkom

Vselej je pomembno, da se člani tandema zavedajo pomena odprtosti in pripravljenosti za spreminjanje, za poklicni razvoj in vseživljenjsko učenje.

Delo tandema, čas, prostor določi vrtec v LDN.

14.2 Vloga tima

Timsko delo je k cilju usmerjena skupina ljudi, ki šteje od 6-8 ljudi. Treba ga je zgraditi, se ne zgodi sam. Dozori v trenutku, ko se začne.

Timsko delo je potrebno iz vidika otrokovega razvoja in učenja, kajti tim pomembno prispeva k izdelavi strategije dela (dogovor za sodelovanje, razdelitev nalog, prevzemanje nalog, pretok informacij, odprta komunikacija in izraba strokovnih znanj ter močnih področij posameznih članov) ob upoštevanju strokovnih kompetenc in izboljšuje kakovost dela strokovnih delavcev vrtca.

15 SPREMLJANJE RAZVOJA IN NAPREDKA OTROK

Kakovost učnega procesa je odvisna od naslednjih elementov in njihove medsebojne logične povezanosti:

- ⇒ načrtovanja (pogled naprej)
- ⇒ izvajanja
- ⇒ evalvacija (pogled nazaj)

Spremljanje otroka v vrtcu je profesionalna dolžnost in naloga kompetentnega vzgojitelja v vrtcu. Je kontinuiran proces, ki vključuje:

- ⇒ pridobivanje informacij o otroku
- ⇒ opazovanje in dokumentiranje opaženega
- ⇒ zbiranje in opremljanje izdelkov
- ⇒ reflektiranje vpletenih

Spremljanje otrokovega razvoja in napredka nam omogoča spoznavanje individualnih značilnosti in različnosti otrok, nudi podporo pri učenju otrok, predstavlja osnovo za načrtovanje dela in življenja v oddelku, spodbuja sodelovanje s starši.

Otrokov razvoj in napredek spremljamo z opazovanjem (načrtno, priložnostno) in z dokumentiranjem.

Kaj opazujemo - otrokovo emocionalno odzivnost, otrokovo socialno odzivnost, psihomotorične spretnosti in sposobnosti, strategije / načine učenja, izražanje otroka.

Kaj je dokumentiranje - je zapisovanje opažanj strokovnih delavcev o otrokovem razvoju in napredku, zbiranje otroških izdelkov, zapisovanje pogovorov z otroki, zbiranje fotografij, avdio in video snemanja.

Načini dokumentiranja

- ⇒ portfolio otroka (listovnik)
- ⇒ zapisi o otrokovem razvoju glede na področja razvoja
- ⇒ etnografski zapisi (dobesedni zapis dogodka)
- ⇒ anekdotski zapisi (opis dogodka)
- ⇒ opazovalne lestvice
- ⇒ protokoli opazovanja
- ⇒ datirani izdelki otrok
- ⇒ dnevnik o otroku
- ⇒ vodeni intervjuji
- ⇒ fotografije video in avdio posnetki
- ⇒ triangulacija

Dokumentiranje je pomembno:

- ⇒ otrok prepozna sebe, podoživlja vloge, ki jih je že odigral
- ⇒ dokumentacija prepriča starše o napredku njihovega otroka
- ⇒ za načrtovanje vzgojno izobraževalnega dela v oddelku ⁷

---

⁷ (Spremljanje otrokovega napredka v razvoju in pri učenju v vrtcu- seminar za pripravnike v vrtcih, ZRSŠ)

Sistematično- načrtno opazovanje

⇒ določimo cilj opazovanja / opredelimo predmet in namen opazovanja, načrt opazovanja / predvidimo postopek in instrumentarij za opazovanje, sistematičnost in kontroliranost / upoštevanje sodelujočih dejavnikov / ponavljanje opazovanja v podobnih situacijah, objektivnost.

Nesistematično - priložnostno opazovanje

⇒ pri otroku opazimo to kar nam pri njemu vzbudi pozornost, opazimo to kar bi želeli opaziti, ne upoštevamo okoliščin zato kar pri otroku opazimo, opisi so pogosto izraženi kot sodbe.

VPRAŠANJA:

1. *Kaj je vloga tandema?*
2. *Kaj spremlja tandem v oddelku?*
3. *Zakaj je potrebno spremljati napredek in razvoj otroka?*
4. *Kako spremljamo otrokov razvoj in napredek?*
5. *Kaj opazujemo pri otroku?*
6. *Kaj je dokumentiranje?*
7. *Naštete načine dokumentiranja.*
8. *Opišite prednost sistematičnega opazovanja.*
9. *Naštete slabosti nesistematičnega opazovanja.*

NAMIG ZA VAJO:

V vlogi tandema se z vzgojiteljico dogovorita, da bosta spremljali otrokov napredek in razvoj. Opredelite področje spremljanja (kaj sta se dogovorili, da bosta spremljali), vrsto opazovanja, načine dokumentiranja ter utemeljitev potrebnosti dokumentiranja. Zapišite v obliki miselnega vzorca.

RAZMIŠLJANJA:

- ⇒ *močna in šibka področja članov tandema*
- ⇒ *sodelovalna kultura*
- ⇒ *tiha znanja posameznega člana*
- ⇒ *zapisi dogovorov kot možna pot za načrtovanje naprej*
- ⇒ *izdelava načrta spremljanja in vrednotenja lastnega dela*
- ⇒ *oblikovanja Portfolia strokovnega delavca*
- ⇒ *potrebna znanja za delo v oddelku*
- ⇒ *izbor literature*
- ⇒ *in še...*

16 SODELOVANJE S STARŠI

Sodelovanje med vrtcem in starši je pomemben vidik kakovosti predšolske vzgoje, saj prav to sodelovanje veliko prispeva k ustreznemu dopolnjevanju družinske in institucionalne vzgoje.

17 OBLIKE SODELOVANJA MED DRUŽINO IN VRTCEM

Vsi, ki sooblikujemo življenje otrok in odraslih v vrtcu, se zavedamo, da je izhodišče sodelovanja med družino in vrtcem skrb za optimalni razvoj otroka.

Sodelovanje med vrtcem in otrokovo družino podpiramo in vzpodbujamo tako, da starši:

- Začutijo, da je njihov otrok v vrtcu varen, zaščiten in zaželen,
- doživijo, da jih vzgojiteljica sprejme v vsej njihovi specifičnosti, pa tudi težavah in posebnostih,
- doživijo optimalno pozornost vzgojiteljice kot soprojektarja v procesu otrokovega celostnega razvoja,
- v sodelovanju z vzgojiteljico razvijejo odprt partnerski dialog s ciljem sodelovanja v vseh pomembnih vprašanjih v zvezi z otrokovim razvojem.

Neizpodbitno je dejstvo, da starši sprejmejo vrtec in življenje v njem preko svojega otroka. Šele ko začutijo, da smo strokovni delavci v vrtcu njihov zaveznik pri skrbi za njihovega otroka, so pripravljeni sodelovati.

V procesu vključevanja družin v življenje vrtca je potrebno upoštevati določene značilnosti:

- Sodelovanje s starši ne sme biti zgolj formalna zadeva; ne sme se jemati kot del obveznosti, ki jo opravljamo zato, ker jo predpisuje zakon, pač pa je sodelovanje spoznanje potrebe - potrebe družine in vrtca do otroka: vaši otroci so tudi naši otroci.
- Starši in strokovni delavci vrtca morajo vedeti, zakaj in kako potrebujejo drug drugega (npr. postopno uvajanje otroka v vrtec – starša pripravimo na morebitne stiske otroka, tudi na to, ali so v sebi odločeni sprejeti vrtec, kako to vpliva na otroka...).
- Vključevanje družine ni nekaj, kar bi bilo vnaprej dano, gradi se postopoma, zato se stalno spreminja in nadgrajuje. Je dvosmeren proces, kar pomeni, da sta njegova kakovost in obseg odvisna od vrtca kot tudi od družine.
- Ni univerzalnih oblik sodelovanja, ki bi bile uspešne za vse družine. Tako kot imajo otroci možnost izbire dejavnosti v vrtcu, naj bi imeli tudi starši možnost izbire načinov, s katerimi bodo sodelovali z vrtcem.
Ta značilnost terja tako od vodstva vrtca kot od vseh strokovnih delavcev, da staršem nudimo širok izbor različnih oblik vključevanja.
- Sodelovanje poteka na različnih stopnjah v smeri večje participacije staršev, kot so npr.: starši prinašajo različne materiale, omogočajo ogled (kmetije, mizarske delavnice), starši v oddelku predstavijo sebe (znanje, hobi, talent), postanejo prostovoljci (spremljanje otrok na izletih) ipd.

Bolj ko se zavedamo vseh značilnosti, lažje in bolj kakovostno bo proces sodelovanja med družino in vrtcem potekal. Proces individualizacije nam daje možnost, da spoznamo bolj zainteresirane starše, ki jih bomo podprli v njihovi ustvarjalnosti, manj samozavestnim staršem pa nudili podporo in možnost, da rastejo v svojih vlogah.

Vrtec in starši se povezujejo preko:

- roditeljskih sestankov
- govorilnih ur
- poglobljenih pogovorov
- sveta staršev
- sveta zavoda
- raznih aktivnosti
- ob prihodu in odhodu staršev
- pri izobraževanju staršev

17.1 Dnevni stiki

Predstavljajo del redne, vsakodnevne in neformalne komunikacije s člani družine. Imajo informativni značaj pri vsakodnevem sprejemanju in oddajanju otroka (počutje otroka, morebitne težave in posebnosti v otrokovem obnašanju).

17.2 Govorilne ure - poglobljen pogovor

So del strukturiranih srečanj - formalna srečanja, potekajo vse leto, vedno ob določenem času, starši se nanje prijavijo. V primerih, ko gre za vzgojni ali razvojni problem otroka, jih pokliče vzgojiteljica ali drug strokovni delavec, glede na problematiko.

V pripravi dobrega srečanja s starši vzgojiteljica izhaja iz predpostavke, da starše zanima » podoba mojega otroka v tvojih očeh«. Najpogostejše informacije, ki jih starši pričakujejo o svojem otroku, so :

- kako se vede do vrstnikov
- kako ga sprejemajo drugi otroci,
- kako se igra
- kako sodeluje
- ali je radoveden
- kje so njegove močne ali šibke točke
- ali je vodljiv
- kaj ima rad, kaj ga razjezi
- kako reagira v določenih situacijah itd

Zelo pomembno je, da je vzgojiteljica sposobna oceniti, kako pogosti stiki so potrebni s posameznimi starši, jih razumeti, jih poslušati, vzpostaviti zaupljivo klimo in jim tudi svetovati. Starše v pogovorih vodi tako, da sami odkrivajo vzroke in posledice svojega ravnanja. V pogovoru mora tudi slediti in sprejeti morebitne pripombe na svoje delo oziroma odkrivati tudi pri sebi vzroke za določeno ravnanje ali odzivnost staršev in otrok.

17.3 Roditeljski sestanki

Mednje spadajo roditeljski sestanek za starše otrok, ki se prvič vključujejo v vrtec, in oddelčni roditeljski sestanki.

Roditeljski sestanek za starše otrok novincev je običajno organiziran štirinajst dni pred prvo vključitvijo otroka v vrtec. Namen sestanka je, da starše pripravimo na postopno uvajanje otroka v vrtec in jim svetujemo, kako lahko pomagajo otroku in sebi, saj se zavedamo, da je vključitev otroka v vrtec čustveno zahteven dogodek tudi za starše. Na tem sestanku starši spoznajo tudi prostore vrtca, programe vrtca, pravila vrtca in imajo možnost pogovora z vzgojiteljico, ki bo skrbela za njihovega otroka. Pogovor je naravnano tako, da starši povedo posebnosti svojega otroka in se skupaj z vzgojiteljico dogovorijo za način uvajanja otroka v vrtec.

Oddelčni roditeljski sestanki so vezani na začetek in zaključek šolskega leta. Vsebina je naravnana na program dela z otroki in na program sodelovanja s starši.

Na začetku šolskega leta vzgojitelj staršem predstavi program dela z otroki in jih motivira za sodelovanje. Za starše je zelo pomembno, kako bo otrok preživljal dan v vrtcu, kako se bo vpliv doma prenašal na vrtec in obratno, kako čimbolj poenotiti vzgojni stil in zahteve do otroka – vse to daje vzgojiteljici veliko možnosti, da načne različne teme in ponudi različne oblike sodelovanja s starši, ki so pomembne za sožitje otrok, staršev in vrtca.

Na prvi roditeljski sestanek se mora vzgojitelj dobro pripraviti, ker je mnogokrat ravno od tega srečanja odvisen uspeh nadaljnega sodelovanja.

Doseči želimo njihovo aktivno vključevanje v življenje in delo vrtca predvsem zato, da bi lahko izmenjali različna stališča o vzgoji otroka, ki med drugim izhajajo iz različne vloge v procesu otrokove socializacije, primarne v družini in sekundarne v vrtcu.

Roditeljski sestanek se ne sme spremeniti v informacije staršev o posameznih otrocih, temveč mora biti izključno naravnano na oddelk kot celoto, delo z otroki in delo s starši.

Roditeljski sestanek ob zaključku šolskega leta je namenjen evalvaciji programa dela z otroki in sodelovanja s starši. Vzgojitelj je pozoren na slehernega izmed staršev, tudi na starše, ki iz različnih razlogov niso sodelovali pogosto, pa vseeno želijo dati svoj prispevek. S soočanjem in primerjanjem stališč vzgojitelj skupaj s starši izlušči pozitivne kot tudi kritične dejavnike v programu vzgojnega procesa z otroki in načini dela s starši ter poišče najprimernejše rešitve za v bodoče.

17.4 Vključevanje staršev v dejavnosti v oddelku

Pomembno mesto med oblikami sodelovanja staršev, otrok in strokovnih delavcev imajo:

- občasne individualne dejavnosti staršev v rednem vzgojnem procesu otrok in
- ustvarjalne delavnice, organizirane v prostem času, za vse starše.

V prvem primeru gre za obisk in sodelovanje starša, ki ga povabimo k dejavnostim v oddelku in pri tem izkoristimo njegove sposobnosti, interese, znanja ali ko starš izrazi interes, da se pogosteje vključuje v dejavnosti v oddelku. Vzgojitelj in starš se v vsakem primeru predhodno dogovorita, kakšna bo vloga in odgovornost starša v oddelku.

V drugem primeru gre za aktivno vključevanje staršev v delavnice, kjer starši in otroci skupaj ustvarjajo. Dejavnosti na delavnicah so vezane na cilje in vsebine vzgojnega procesa in specifične oddelka otrok. Strokovni delavci oddelka se že na prvem roditeljskem sestanku s starši dogovorijo o vsebinah delavnic tako, da si starši organizirajo čas, ki ga bodo lahko aktivno preživeli z otrokom.

Skozi te oblike sodelovanja staršem ponujamo:

- izkušnje, kako kakovostno preživeti prosti čas z otrokom,
- znanja o tem, kako naj se z otrokom igrajo, telovadijo, pogovarjajo, skupaj načrtujejo praznovanja ali izlet, kako naj otroku berejo, skupaj ustvarijo lutko in lutkovno predstavo, kako naj ga vključijo v domača delovna opravila ipd.

V obeh primerih vključevanja v življenje in delo vrtca lahko starši:

- spoznajo, kako se otrok vključi v igro z vrstniki,
- lažje razumejo stopnjo otrokovega razvoja in zato postanejo njihova pričakovanja do otrok bolj realna,
- bolje dojemajo in cenijo dosežke svojega otroka,
- imajo možnost spoznati, kako se otrok uči in kako lahko doma krepijo in spodbujajo otrokove pridobljene izkušnje,
- dobijo boljši vpogled v delo strokovnih delavcev vrtca in poveča se njihov interes za sodelovanje z vrtcem.

17.5 Vrtec za starše

Vrtec za starše je ena od pomembnih ravni sodelovanja vrtca z družino. Predstavlja bolj alternativno obliko sodelovanja, ki ni značilna za vsak vrtec.

Starši za svoje starševsko vlogo poleg »dobrega čuta« in ljubezni do otrok potrebujejo tudi več znanja. Prav vrtec jim pri tem lahko veliko pomaga in postane prostor učenja, ne samo za otroke, temveč tudi za starše.

Program vrtca za starše poteka v obliki predavanj in pedagoških delavnic, kjer starši in strokovni delavci izmenjujejo stališča in izkušnje o vzgoji otrok. Teme vrtec izbere glede na izražen interes staršev ali strokovnih delavcev posamezne organizacijske enote.

Cilji Vrtca za starše so naravnani za usposabljanje staršev za vzgojo otrok. Skozi predavanja in pedagoške delavnice lahko starši kot aktivni udeleženci ovrednotijo svoje lastne starševske tehnike in življenjski stil ter pridobijo vedenje o pomenu predšolskega obdobja kot temeljnega v razvoju osebnosti.

17.6 Pisno informiranje staršev

Pisno informiranje predstavljajo zloženke, ki jih prejemajo vsi starši osebno. To so:

- publikacija vrtca, v kateri so predstavljeni programi dela z otroki in sodelovanje s starši

Pisnega informiranja preko t. i. koticikov za starše se poslužujemo v primerih zbiranja določenega materiala, povabil staršev na razstave, ogled različnih prireditev ipd. V koticikih za starše je tudi stalni prostor za rubriko »Dobro je vedeti« kjer predstavljamo strokovne članke in aktualnosti našega področja.

17.7 Pravice staršev pri sodelovanju z vrtcem

- Pri odnosu med vrtci in starši je zelo pomembna delitev odgovornosti in različnih pristojnosti. Institucija naj staršem nudi storitve, ne pa posega v njihovo sfero zasebnosti. Vrtec mora spoštovati kulturo, identiteto, jezik, svetovni nazor, vrednote, prepričanja, navade in običaje otrokovih staršev, starši pa morajo upoštevati meje svojega soodločanja, ki ne smejo posegati v strokovnost institucije.
- Staršem mora biti javno dostopno pisno in ustno obvestilo o različnih ponudbah programov v vrtcu.
- Starši imajo pravico do sprotne izmenjave informacij in poglobljenega razgovora o otroku z vzgojiteljem, pomočnikom in svetovalno službo.
- Starši imajo pravico do postopnega uvajanja otrok v različne programe vrtca in možnost dogovora o najbolj sprejemljivem načinu vključevanja svojega otroka v vrtec.
- Starši imajo pravico sodelovati pri načrtovanju življenja in dela v vrtcu in v oddelku ter po dogovoru z vzgojiteljem aktivno sodelovati pri vzgojnem delu, pri tem pa morajo starši upoštevati strokovno avtonomnost vrtca.
- Staršem je potrebno zagotoviti stalno informiranje ter sistematično seznanjanje z njihovimi pravicami in odgovornostmi.

VPRAŠANJA

1. *Naštejte oblike sodelovanja s starši.*
2. *Opišite značilnost dnevnih stikov s starši.*
3. *Kaj so govorilne ure oz. poglobljen pogovor s starši? Kako organiziramo?*
4. *Kaj je roditeljski sestanek in pomembnost te oblike sodelovanja s starši.?*
5. *Kako se starši lahko vključujejo v dejavnost oddelka?*
6. *Zakaj je pomembno sodelovanje s starši?*
7. *Kako pisno in ustno informiramo starše?*
8. *V čem je pomembnost uvajalnega obdobja pri sodelovanju s starši?*

NAMIG ZA VAJO:

V obliki miselnega vzorca oblikujte vprašalnik za starše. Vsebuje naj elemente (odgovori staršev), ki vam bodo pomagali pri prvih pomembnih podatke o otroku v uvajalnem obdobju.

RAZMIŠLJANJA :

- ⇒ povabilo staršev v oddelek
- ⇒ predstavitev poklica staršev, babic, dedkov
- ⇒ lutkovna predstava ali dramatizacija starši- otrokom
- ⇒ igralne urice v oddelku
- ⇒ skupne delavnice, izleti, družabna srečanja
- ⇒ in še...

VIRI

- Kurikulum za vrtce .1999. Ljubljana. MŠŠ.
- Grešak M., Čas M., Interno gradivo. 2006.
- Zakon o vrtcih
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja
- Grešak M., Čas M., Majcen E., Uresničevanje in upoštevanje ciljev in načel Kurikula za vrtce v izvedbenem kurikulumu oddelka. Gradivo multiplikatorjev.
- Velik slovar tujk. 2002. Ljubljana. Cankarjeva založba.
- Konceptija javnih vrtcev v Sloveniji. 1993. Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje.
- Kolenc M., Lebar V., Gradivo-oddelek za predšolsko vzgojo. ZRSS
- Stritar U., Spremljanje otrokovega napredka v razvoju in pri učenju v vrtcu- seminar za pripravnike v vrtcih, ZRSS.
- Grof. D., Ozaveščanje vloge odraslega. Gradivo seminarja
- S skupnimi koraki gradimo kakovost vrtcev, zbornik projekta. 2007. Celje.
- Učenje v območju bližnjega razvoja. 2009. Ljubljana. (uredniški odbor mag. Betka Vrtbovšek). Supra
- Socialne interakcije. 2008. Ljubljana, (uredniški odbor mag. Betka Vrtbovšek), Supra
- Kakovost v kurikulumu vrtca-od načel do izvedbe. 2006. Ljubljana. (uredniški odbor mag. Betka Vrtbovšek). Supra
- (<http://www.varuh-rs.si/otroci-mladi/o-otrokovih-pravicah/kaj-so-otrokove-pravice/>)
- www.zrss.si/.../UPP_Zakon_o_usmerjanju_otrok_s_osebniimi_potrebami.pdf
- Grum Z., Interno gradivo študijskih skupin, 2008, 2009,
- Bahovec Dolar. E., Bregar Golobič K., Šola in vrtec skozi ogledalo. Priročnik za vrtce, šolo in starše. 2004. Ljubljana. DZS
- Prikriti kurikulum v kurikulumu-rutina ali izziv v vrtcu. 2005. Ljubljana. (uredniški odbor mag. Betka Vrtbovšek). Supra.
- Bahovec ,E.D., Kodelja Z., Vrtci za današnji čas. 1996. Ljubljana. Center za kulturološke raziskave pri Pedagoškem inštitutu in Društvo za kulturološke raziskave.
- Spletne strani MŠŠ in ZRSS, Pedagoška fakulteta, Filozofska fakulteta

Kurikulum oddelka v vrtcu

